

แบบธรรมแบบโลก

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฟังธรรม ฟังธรรมนะ เราตั้งใจมา ตั้งใจมาฟังธรรม ธรรมะ ธรรมะออกมาจากใจ ในธรรม ในภาคปฏิบัตินะ เวลาฟังธรรมนี้เป็นภาคปฏิบัติที่สำคัญที่สุด เวลาเราเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา เราต้องพยายามรื้อค้นด้วยตัวของเราเอง ขณะที่ฟังธรรมนี้ฟังธรรมจากใคร? ฟังธรรมจากครูบา อาจารย์ของเรา ท่านเอาประสบการณ์ของท่านมาเป็นแนวทางให้เราได้ป็นนะ ถ้าครูบาอาจารย์ ท่านฟังธรรมในการประพฤติปฏิบัติ เหมือนการทอดบันได ทอดบันไดให้เราป็นขึ้นไปเลยละ ถ้า เราป็นขึ้นไปได้นะ นี่ป็นขึ้นไปด้วยหัวใจนะ

ธรรมะมันเป็นความจริง ความจริงที่มันมีอยู่ ความมีอยู่นะ แต่เราเข้ากันไม่ถึง เราทำกัน ด้วยโลกๆ ความเห็นของโลก เอาโลกไปออกแบบธรรมะ ถ้าโลกไปออกแบบธรรมะมันเป็น แพ้ชั้น แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริงนะ ความจริงนี้มันมีอยู่แล้ว แต่มันละเอียดลึกซึ้งจนไม่มีใครสนใจ คนสนใจแต่ทางโลก ทางโลกคือความเป็นอยู่ของเรา เกิดมามีหน้ำมีตาในสังคม นี่ถือว่าเป็นบุญ กุศล ใหม่ๆ ที่เป็นการแบกรับภาระนะ ใ้หน้ากากเข้าหากัน นี่เรื่องของโลกๆ

ถ้าธรรมะออกแบบ แบบของธรรมนะ แบบของธรรม เห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ที่สร้างสมบุญญาธิการมา เวลาเราสร้างสมบุญญาธิการ สร้างสม บุญญาธิการได้อย่างไร สร้างสมบุญญาธิการคือการเสียสละ การเสียสละนะ ทาน ศีล ภาวนา คุณิ เวลาบารมี ๑๐ ทัศ มันมีศีล ศีลบารมี ทานบารมี เนกขัมมบารมี การถือบารมี ๑๐ ทัศขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละองค์ๆ ต้องเป็นสภาวะแบบนั้น นี่ถึงว่าเป็นการเสียสละ ถ้าเป็น การเสียสละเพื่อเตรียมความพร้อม เพื่อเตรียมความพร้อมของใจ

แต่ในโลกเรา เราคิดว่าการเตรียมความพร้อม คือเตรียมความพร้อมในชีวิต เห็นไหม เราเกิดมีลูกมีหลานขึ้นมา เราให้เขาเตรียมความพร้อมขึ้นมาเพื่อจะยืนอยู่ในสังคมกับโลกเขา แต่ถ้าเป็นทางธรรมนะ ทางธรรม เวลาครูบาอาจารย์ของเราประพฤติปฏิบัติ คุณ คุณความแก่กล้า คุณความแก่กล้าของใจ ถ้าใจมันแก่กล้านะ มันมีพลังมีพลังของเขา ถ้ามีพลังของเขา นี่ใจเข้มแข็ง ถ้าใจเข้มแข็งขึ้นมา คนเรานี้ร่างกายแข็งแรง จิตใจแข็งแรง ร่างกายอ่อนแอ จิตใจอ่อนแอ แล้วคนเราร่างกายอ่อนแอแต่หัวใจเข้มแข็ง เขาจะทำของเขา ประสบความสำเร็จของเขา เขาทำหน้าที่การงานของเขาประสบความสำเร็จของเขานะ

คุณ คนที่เขาทำงานของเขาได้ เพราะอะไรล่ะ เพราะเขาสร้างสมบุญญาธิการมา หัวใจเขาเข้มแข็ง ถ้าหัวใจอ่อนแอนะ เราไปอยู่ในร่างกายเข้มแข็งขนาดไหน ร่างกายสมบูรณ์ขนาดไหน แต่หัวใจอ่อนแอนะ หัวใจนี้จะไม่สามารถประสบความสำเร็จในชีวิตของเราได้เลย นี่เพราะเราอ่อนแอจากภายใน

พระโพธิสัตว์เป็นหัวหน้าสัตว์ เป็นผู้เสียสละนะ บริหารในหมู่คณะของตัวเอง ผจญภัยขนาดไหน สิ่งนั้นสร้างมาเพื่ออะไรล่ะ? เพื่อธรรมอันนี้ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ธรรมอันนี้มันมีหนึ่งเดียว ถ้าเป็นธรรมความออกแบบของธรรม ธรรมออกแบบนะ แบบของธรรม เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นี่ปรารถนามารื้อสัตว์ชนสัตว์ แล้วเวลาออกเทศนาว่าการ แม้แต่ความเป็นอยู่ของสงฆ์ เวลาความเป็นอยู่ของสงฆ์นะ พระจุนทะเป็นน้องของพระสารีบุตร นี่สิ่งนี้เป็นพระอรหันต์ทั้งหมด สงฆ์มันมีความปรารถนากับศาสนา มาก แล้วเวลาบิณฑบาตไปเห็นเจ้าลัทธิต่างๆ ศาสดาเขาตายไป แล้วศาสนิกของเขามีความแตกแยก มีการทะเลาะเบาะแว้ง

เวลาถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะพุทฺทกิจ ๕ พุทฺทกิจ ๕ นะ เล็งญาณตอนเช้าว่าจะโปรดสัตว์ตัวใดก่อน สัตว์นะ สัตว์โลก สัตว์โลกที่ผู้ซ่อง ไปบิณฑบาตโปรดเอาชีวิต เอาทัศนคติของเขา โปรดเอาคุณงามความดีของเขา เห็นไหม เล็งญาณรื้อสัตว์ชนสัตว์ แล้วออกบิณฑบาต ช่วงบ่ายเทศน์ฆราวาส สุดท้ายตอนหัวค่ำนี้จะเทศน์สอนพระ

พระจุนทะถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “สิ่งที่มีนเป็นไปนี้ เวลาศาสดาในลัทธิต่างๆ เขาเสียชีวิตไป ทำไมศาสนิกของเขามีปัญหาอย่างนั้น”

“เพราะไม่มีธรรมวินัย”

ฉะนั้นธรรมวินัยนี้ พระจุนทะนิมนต์อาราชนองศ์สมเด็จเจ้าให้บัญญัติวินัยไว้เพื่อให้ศาสนามั่นคง องค์สมเด็จเจ้าบอก “ทำไม่ได้หรอก องค์สมเด็จเจ้าจะไม่พยากรณ์สิ่งที่เป็นอนาคต จะไม่ทำสิ่งใดที่ยังไม่เกิดขึ้นมา จะเป็นเหตุเป็นผล เป็นกรรม” เห็นไหม เวลาธรรมะออกแบบ มันต้องมีเหตุก่อน ถ้ามีเหตุขึ้นมาแล้วจะบัญญัติวินัยขึ้นมา

แล้วนี่เวลาสงฆ์มากขึ้นๆ ทำความผิด ผิดในหมู่สงฆ์ นี่ทำโดยเจตนาดี เจตนาดีที่ว่า พระสุทิน พระสุทินเป็นต้นบัญญัติของการเสพเมถุน ถ้าเสพเมถุนนะ คิดว่าทำได้เพราะยังไม่มีธรรมวินัย ถ้ามีธรรมวินัย เห็นไหม ธรรมะมีหนึ่งเดียว หนึ่งเดียวคือความถูกต้อง ความถูกต้อง ขนาดผู้ที่เข้าไม่ถึงธรรมยังเป็น โลกๆ อยู่ ยังเข้าใจว่าการกระทำของตัวเองเป็นความถูกต้อง

ความถูกต้อง เห็นไหม นี่เวลาบัญญัติธรรมวินัยออกมาแล้ว คุณดูอย่างการดำรงชีวิต ปัจจัยเครื่องอาศัย ฆมกรกมีตั้งแต่สมัยพุทธกาล ปัจจุบันนี้ฆมกรก ภิภุคฺคินทางไปไม่มีฆมกรก ฆมกรกคือเครื่องกรองน้ำที่เวลาเราบวชพระ มีฆมกรกที่เป็นบริวาร ๘ ค่าย มีบาตร มีฆมกรก มีเข็ม มีกลอง ค่าย มีจีวร สิ่งต่างๆ บาตรคืออาหาร บาตรคือสิ่งที่เราบิณฑบาตเพื่อเลี้ยงชีวิต แล้วคนเราขาดน้ำไม่ได้ ฆมกรกนี้ ภิภุคฺคินคงไม่มีฆมกรกเป็นอาบัติทันทีเลย ฆมกรกถึงต้องมีไปกับเรา

สิ่งที่มีนี้ เห็นไหม ปัจจัยเครื่องอาศัย สิ่งนี้มันมีมาแต่ครั้งพุทธกาล ครั้งพุทธกาลนะ ๒,๕๐๐ ปี ธรรมะเวลาออกแบบมาคนเดียว หนคนเดียวใช้มาตลอดชีวิต ใช้ตลอดไปได้ ไม่ใช่แค่ชีวิตนะ ใช้สืบต่อกันมาจน ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้ว เห็นไหม คุณ จีวรที่พระเจ้าอยู่ยี่นี่รัชชัพระอรหันต์ สิ่งที่เป็นรัชชั ผ้ากาสาเยทุกคนอยากจะห่ม ทุกคนอยากจะอาศัย เพราะถ้าอาศัยสิ่งนี้ไป เราเป็นชาวพุทธ เห็นผ้าเหลือง คุณ คนที่เขาทะเลาะเบาะแว้งกัน เขาบาดหมางกัน เวลาผู้ที่บาดหมางกัน เขาไปบวชพระ เรายังให้อภัยเลย เพราะอะไร? เขารู้จักคุณ รู้จักโทษ เขายอมเสียสละ เขาออกบวช เขาทำ

นี่รัชชัของพระอรหันต์ ผ้ากาสาเย ต่างๆ ตั้งแต่สมัยพุทธกาล องค์สมเด็จเจ้าให้พระอานนท์เป็นผู้ออกแบบ ออกแบบแล้วเรายังใช้กันมาจนปัจจุบันนี้ แล้วยังใช้ได้หมด เราไปคุณ คุณสิ่งที่เป็นภาพประวัติศาสตร์ เวลาภิภุคฺคินพระเราในสมัยต่างๆ จีวรอย่างนี้แหละ แต่ถ้าเป็นโลก เห็นไหม คุณ แม้แต่ความเป็นอยู่ แฟชั่นเป็นไปเรื่อย แต่เดิมคนเราก็ใช้ผ้าฝืนเหมือนกัน ทั้งนั้นละ เพราะมันยังไม่มี ทางโลกยังไม่เจริญ ใช้ผ้าฝืน ผ้าฝืนคือการพันตัวนี้ ทั้งฤดูหัดสั ทั้งฆราวาส ก็เหมือนกัน

สิ่งต่างๆ ในวินัยพระ เวลาเราถือผ้าครองกัน เข้าขึ้นมาสิ่งต่างๆ อรุณขึ้น ต้องให้สิ่งที่ผ้าครองผ้า ๓ ผืนนี้ต้องอยู่ใกล้ตัวเรา เพราะอะไร เพราะมันหายได้ มีคนเขาหาย เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเผยแผ่ธรรมนะ มันมีลัทธิ มีความเห็นต่างๆ ทั้งนั้น ถ้าคนเขาไม่เชื่อถือนะ เขาก็ไม่เชื่อถือใดๆ ทั้งสิ้น พอไม่เชื่อถือทั้งสิ้น สิ่งที่มีมันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัยเขาเอาไปเป็นประโยชน์ได้ไง ถึงต้องตัดให้เป็นกระทง ขณะที่เราตัดเป็นกระทงแล้วเย็บขึ้นมา เห็นไหม ด้วยสติ ด้วยปัญญาของพระอานนท์ นี่เป็นธรรม เป็นผ้ากาสาเยที่เราใช้อยู่ ถ้าเขาไปคลี่คลายออก เขาเอาไปเพื่อประโยชน์ของเขา เขาจะไปใช้ประโยชน์ของเขา ออกมาเป็นจีนเล็กจีนน้อย มันก็ไม่ใช่ประโยชน์กับเขาไง มันไม่ใช่ประโยชน์กับใครเลย

ถ้าสิ่งที่เป็นธรรมนี้มันไม่ใช่ประโยชน์กับโลก โลกเอาไปใช้ประโยชน์ไม่ได้หรอก แต่เราเอา ใช้สิ่งที่โลกเขาไม่เห็นเป็นประโยชน์ ธรรมะจะเป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์เพราะดำรงชีวิต เห็นไหม นี่ธรรมะออกแบบ แบบความเป็นไปของธรรมนี้ สิ่งต่างๆ ไข้มาเป็นเนิ่นนานมา นี่มันเพื่อเป็นสัจจะความจริงใจ สัจจะความจริงในชีวิต ชีวิตมันก็สิ่งที่ดำรงชีวิตมันอาศัยแค่นี้แหละ แต่ถ้ามันเป็นหน้าที่การงานของเรา เราก็ดำรงชีวิตของเรา เราทำบุญกุศลของเรามา สิ่งนี้มันเป็นไปตามสัจจะจริง มันเป็นสัจจะความจริง ความจริงเป็นอย่างนี้

ถ้ามีคนมีอำนาจวาสนา สิ่งใดๆ มันประสบความสำเร็จไปทั้งนั้น ประสบความสำเร็จด้วยอะไร? ด้วยความขยันหมั่นเพียรไง เราต้องมีความหมั่นเพียรมีสติมีสัมปชัญญะ ดินนอกดีใน ดินนอกปัจจัยเครื่องอาศัยคือสมบัติภายนอกเป็นวัตถุ ดีในถ้าไม่มีเขาวนัปัญญา ไม่มีปัญญา ไม่มีสติปัญญา เราจะประกอบสัมมาอาชีวะอย่างไร เราจะอยู่กับโลกเขาได้อย่างไร นี่ปัญญาของโลกๆ ถ้าปัญญาของโลกเป็นสภาวะแบบนั้น เป็นปัญญาสิ่งที่เกื้อกูล

กรรม เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร ย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร เห็นไหม แต่นี่กรรมซับซ้อนไง กรรมเก่า กรรมใหม่ ถ้าเป็นกรรมเก่า กรรมเก่าคือสิ่งที่มีเขาวนัปัญญา มีความคิด มีสิ่งที่ดีๆ มันมีอินทรีย์แก่กล้า อินทรีย์แก่กล้านี้มันจะมีเขาวนัปัญญาออกหาสมบัติที่เป็นละเอียดลึกซึ้ง สมบัติที่เป็นละเอียดนะ

สมบัติของเรานี้ สมบัติของเรา สมบัติที่เป็นอามิส สมบัติ การเสียดละ การเสียดละนี้เราเสียดละออกไป ในทางธรรม ผู้เสียดละเป็นผู้ได้ แต่ในทางโลก ผู้รับเป็นผู้ได้ เพราะผู้รับได้วัตถุมา เราได้มาด้วยมือ เราเสียดละได้อย่างไร เราจะไม่ได้ได้อย่างไร เพราะเราได้มาด้วยมือ...ได้มา

อย่างนี้ ได้มาจากน้ำพักน้ำแรงของเขา ได้มาจากน้ำมันเป็นบุญกุศลของเขา มันเป็นการเสียดสละของเขา มันเป็นที่พ้ออันหยาบๆ เป็นวัตถุ แต่ที่พ้ออันละเอียด เรายังได้รับการเจือจางจากเขา สิ่งนี้เป็นที่พ้อเจือจางจากเขา นี่เป็นเรื่องของโลกนะ แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเรา ถ้าการบิณฑบาต ฉันทมา ถ้าเป็นอรัญชี ฉันทอาหารนี้เหมือนถ่านแดงๆ ด้วยความเป็นหนี้

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติโดยเป็นธรรม ธรรมะออกแบบ ถ้าธรรมะออกแบบมันเป็นธรรมจริงๆ มันชำระล้าง ชำระสิ่งที่เป็นความสืบทอดของใจ ความสืบทอดของใจนะ ผู้ให้กับผู้รับ มันมีบุญกุศล มันมีสิ่งต่างๆ ตลอดไป แต่ใจที่พ้นจากกิเลสไป สิ่งที่พ้นจากกิเลสไป มันไม่มีภวาสวะ ไม่มีภพ ไม่มีการสืบทอด มันว่างเปล่าไปทั้งหมด สิ่งที่ว่างเปล่าไป บุญกุศลของเราถ้าเราหว่านไปในเนื้อนาที่ดี สิ่งที่ดี มันเป็นประโยชน์กับเรา ประโยชน์กับเรา การเสียดสละอย่างนั้น นี่มันถึงว่าฉันทด้วยความไม่เป็นหนี้ เราหากันอย่างนั้น เราสมบุญสมบันกันอย่างนั้น เราต้องการหว่านพืชผลของเราเพื่อสภาวะแบบนั้น นี่มนุษย์ มนุษย์ที่พ้นจากกิเลสไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ ครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติของเราเป็นพระอรหันต์

พระอรหันต์ไม่มีสิ่งใดในหัวใจเลย สิ่งที่เป็นอกุศล สิ่งที่เป็นความบาดหมางในหัวใจ สิ่งนี้เกิดมาในหัวใจของพระอรหันต์ไม่ได้ ถ้ามันเกิดขึ้นมาในหัวใจของพระอรหันต์ นั่นมันธรรมะโลกๆ ธรรมะโลกมันมีสิ่งนี้เจือปนมา ถ้าสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเราอย่างนี้ มันอยู่ที่ไหน? มันอยู่ในหัวใจของครูบาอาจารย์ของเรา สิ่งที่ยังมีชีวิตอยู่ สอุปาทิเสสนิพพาน พระอรหันต์ยังมีชีวิต สิ่งทีพระอรหันต์ยังมีชีวิตอยู่ ใจที่เป็นธรรม พอใจที่เป็นธรรม ธรรมที่ออกมาจากใจที่เป็นธรรมมันมีเนื้อหาสาระ มันไม่ออกมาเป็นเสียงโดยเปล่าประโยชน์หรอก มันไม่ออกมาโดยธรรมชาติ

คูสิ คูอย่างเครื่องเสียง คูสิ่งที่เป็นเทคโนโลยีเขา เสียงมันก็เสียงเหมือนกัน แต่เสียงอย่างนั้น แม้แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมของครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมนี้แหละ มันแสดงออกมาเป็นธรรม มันฟังแล้วมันก็เป็นสภาวะธรรมอย่างนั้น แต่ถ้ามันจะความจริงเดี๋ยวนี้ ใจเดี๋ยวนี้ คิดเดี๋ยวนี้ กระทบกันเดี๋ยวนี้ กระทบกันเดี๋ยวนี้ นี่ไงธรรมที่ออกมาจากใจ สิ่งนี้เป็นประโยชน์กับเรา ถ้าเป็นประโยชน์กับเรานะ นี่ธรรมะเป็นความจริง ความจริงอย่างนี้มันเกิดขึ้นมาจากใจสิ่งที่เป็นความจริง

แต่ถ้ามันเป็นความจำ ความจำ การกระทำแบบโลกๆ คุณ สิ่งที่เป็นประโยชน์มันก็เป็นประโยชน์ แต่ทางโลกนะ ถ้าทางโลกของเขานี้ เวลาเขาทำซ้ำซ้อนกัน เขาทำสิ่งที่ลอกเลียนแบบกัน สิ่งนั้นเขายังไม่ยอมรับกันเลย เขาต้องแอบ ต้องทำ ต้องซ่อนเร้น สิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราไปทำนี่มันเป็นโลกๆ สิ่งที่เป็นโลก ปฏิบัติโดยโลก มันก็ได้ผลเป็นโดยโลก โลกออกแบบทั้งความเป็นไป ทางปัจจัยเครื่องอาศัยออกแบบไปเพื่อหลอกลวงกัน เพื่อหลอกลวงกันให้ว่าสิ่งนั้นเป็นคุณ เป็นความสวยงามๆ...สวยงามๆ เป็นเรื่องของกิเลส

แต่ถ้าปัจจัยเครื่องอาศัย อาศัยเพื่อดำรงชีวิต สิ่งนี้มันเป็นธรรมชาติ มันเป็นธรรมชาติการดำรงชีวิตต้องใช้ปัจจัย ๔ ปัจจัยอาศัยมาเพื่อใคร? อาศัยมาเพื่อดำรงชีวิต ดำรงชีวิต เพราะชีวิตนี้ได้มา เราได้มา เวลาเราทุกข์เราร้อนนี้เราทุกข์ร้อนมาก ชีวิตเรานี้ทุกข์ร้อน ทุกข์ร้อนเพื่ออะไร ทุกข์ร้อนเพราะมันมีกิเลสไง มันเป็นสัจจะความจริงอย่างนั้น แต่เพราะเราคิดว่าเรามีชีวิตแล้ว สิ่งนี้เป็นคุณค่า เราก็พยายามจะยึดมันถือมัน เพื่อชีวิตนี้ไม่อยากจะให้มันแปรสภาพไป ทุกอย่างมันต้องแปรสภาพไป นี้ด้วยความเห็นของโลกนะ

แต่ถ้าเป็นความเห็นของธรรม ความเห็นของธรรม สิ่งที่เราเกิดมา ชีวิตนี้ก็มีคุณค่ามาก มีคุณค่ามากเพราะอะไร มีคุณค่ามากเพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ไง เกิดมนุษย์พบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนเรื่องอะไร? พระพุทธศาสนาสอนมาแก่ทุกข์นี้ไง สิ่งที่เป็นทุกข์ๆ อยู่ที่นี่ เรายังยึดมันถือมันในความทุกข์ ทุกข์มันเกิดเป็นสัจจะความจริงอยู่แล้ว เราจะยึดไม่ยึดมันเป็นความจริงอันนี้ ความจริงอันนี้เป็นทุกข์ใจ

ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มันเป็นอริยสัจ มันเป็นความจริง แต่คนไม่เคยใช้สิ่งนี้เป็นประโยชน์กับเรา กลับไปใช้ว่าสิ่งที่บรรเทามัน บรรเทาทุกข์นะ บรรเทาทุกข์นี้หาสิ่งต่างๆ มาปรนเปรอมัน เพื่ออะไร? เพื่อประโยชน์กับชีวิต เพื่อประโยชน์กับกิเลส เพื่อประโยชน์กับชีวิตคือการดำรงชีวิตไปเท่านั้นเอง นี่เพื่อประโยชน์กับชีวิต เพื่อประโยชน์กับกิเลส กิเลสมันต้องการอำนาจวาสนา มันต้องการอำนาจของมัน มันต้องการสิ่งที่เป็นต้นหาความทะยานอยากที่มันสิ้นฝั่งสิ้นฝั่งนะ เราก็ไปกับมันตลอด เห็นไหม นี่เพื่อดำรงชีวิต

แต่ถ้าเป็นเพื่อธรรม ถ้าเพื่อธรรม สิ่งที่เกิดมานี้ คุณ เวลาพระเราเวลาบวชขึ้นมา อุปัชฌาย์ต้องบอกอนุศาสน์ เห็นไหม บวชแล้วให้อยู่โคนไม้ ดำรงชีวิตอย่างนี้ ในการออกประพฤติปฏิบัติ ออกแสวงหา เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ สิ่งต่างๆ นี้มีอยู่กับเรา ของอยู่กับเรา ผม ขน เล็บ ฟัน

หนึ่ง นี้อยู่กับเรา ทุกอย่างอยู่กับเราทั้งหมดเลย แต่เราไม่ได้ศึกษาเรื่องอย่างนี้เลย เราไปศึกษาทางวิชาการกัน เราไปศึกษาสิ่งที่ว่าเราจะไม่รู้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม นี่ธรรมะโลกๆ มันเป็นอย่างนั้น

ต้องศึกษาก่อน...ใช่ ต้องศึกษาก่อน ศึกษาเพื่อเรา ศึกษาเพื่อใจ ให้ใจมันศึกษาสัจจะความจริง เราประพาศิ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ศึกษาใคร่ครวญมัน ถ้าใคร่ครวญสัจจะความจริงอย่างนี้ มันถึงจะเป็นงานของภิกษุ ภิกษุเป็นผู้เห็นภัยในวิภูสงสาร วิภูสงสารนะ ภัยในวิภูสงสารคือการเกิดไปชาติปี ทุกๆ ความเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง แต่เราไม่มองว่าความเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง เราไปมองว่าชีวิตเรานี้เป็นทุกข์อย่างยิ่ง

ชีวิตนี้ สิ่งที่มีชีวิต สิ่งนี้เราไปโต้แย้งคัดค้านสิ่งนี้ไม่ได้ สิ่งที่เกิด เห็นไหม การเกิดการตาย คุณิ เราจะคัดค้านความเป็นไปของโลกนี้ได้ไหม โลกนี้มันหมุนเวียนไปอย่างนี้ ภาวะโลกร้อนพยายามจะช่วยเหลือเจือจานกัน...มันเป็นผลแล้วนะ สิ่งที่มีมันสะสมนี้ สิ่งที่มีอากาศมันแปรสภาพอย่างนี้ คีแต่จะประคองให้มันบรรเทาเท่านั้นเอง มันจะแก้ไขอะไรไม่ได้อยู่แล้ว ความเป็นปัจจุบันนี้ แต่โลกก็ต้องแก้ไขกันไป นี่พูดถึงเราจะไม่ยอมให้โลกนี้เปลี่ยนแปลงไป

แต่ถ้าธรรมะนะ มันเปลี่ยนแปลงจากข้างนอกและข้างใน ข้างนอกคือสภาวะที่เราเกิดนี้มันเป็นสภาวะ นี่สภาคกรรม เราเกิดมาร่วมกรรมอย่างนี้แล้ว เราต้องมีสภาวะอย่างนี้มันเป็นสัจจะความจริง แต่ถ้าหัวใจมันรู้เท่า สิ่งนี้มันเป็นเรื่องโลกๆ เพราะว่าอะไร เพราะอย่างชีวิตพวกเขา ๑๐๐ ปีก็ต้องตายไป สิ่งที่ตายไป ตายไปเราก็กส่งต่อให้กับอนุชนรุ่นหลังเขาได้อยู่ดูแลรักษา นี่เป็นเรื่องความคิดของโลกนะ เราส่งต่อให้ใคร? เราส่งต่อให้ตัวเองหรือเปล่า เราเกิดตายซ้ำตายซากในตระกูลเดียวกันนี้หรือเปล่า

นี่การเกิด ชาติปี ทุกๆ ในเมื่อจิตมันมีสภาวะแบบนี้ มันต้องเกิดอยู่ตลอดไป ถ้าเป็นธรรมถ้าธรรมมองโลก ธรรมมองโลกมันเห็นการเกิดและการตาย เห็นกรรมที่มันสะสมกันมา สิ่งทีสะสมซับซ้อนกันมาที่เกิดตาย เกิดตาย นี่ชีวิตของมนุษย์ถึงมีคุณค่าไป ชีวิตนี้มีคุณค่าเพราะอะไร เพราะเราเกิดมานี้ พระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขยแสนมหากัป ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย สิ่งทีคำว่า “อสงไขยๆ” นี่พยายามซับซ้อน ซับซ้อนให้จิตนี้มีวุฒิภาวะ จิตนี้ให้มีเขาวนปัญญา จิตนี้ให้มีการค้นคว้า จิตนี้ให้ทำตัวมันเองให้พ้นออกไปจากการเกิดและการตายให้ได้ นี่คือธรรม

สิ่งที่นี้คือธรรม ถ้ามันพ้นออกไปจากการเกิดและการตาย การเกิดและการตายนี้เป็นศาสนานะ สาวกสาวกะนั้นไม่ต้องขนาดนั้น ไม่ต้องถึงขนาดนั้น แต่ถ้าเราไม่มีเขาวนัปัญหา ถ้าเราไม่ได้สร้างสมบุญญานิการมา เราจะสนใจเรื่องอย่างนี้หรือ มันเห็นอะไร ถ้าพูดถึงทางโลก นี่เวลาทางโลกเขานับเงินกันนะ เขามีตัวเลข เขานับเงินกันว่าใครมีสมบัติมากน้อยขนาดไหนนะ เขาออกมาประเมินได้ แล้วธรรมะนี้มันเอาอะไรประเมิน แล้วบอกคนนี้มีธรรมๆ คนนี้มีวิฤทธิภาวะ คนนี้เป็นสัจจะความจริง คนนี้เป็นครูบาอาจารย์ที่เราเคารพนับถือ เอาอะไรมาประเมิน มันเอาอะไรมาประเมินละ

มันประเมินก็ประเมินใจเรานี้ไง ถ้าใจเรานี้เราประพฤติปฏิบัติใหม่ เราทำความดีของเราใหม่ ถ้าความดีของเราเกิดขึ้นมานี้ มันรับรู้ สันติภูริโกรู้จากหัวใจ ถ้ามันไม่รู้ มันเอาอะไรออกมาแสดง สิ่งที่แสดงออกมาจากใจ แสดงซ้าๆ ซากๆ มันต้องเผยถึงความรู้สึก เผยถึงสิ่งที่ล่องลอยในหัวใจ ถึงเล่ห์เหลี่ยมในใจใจ ถ้าใจมีเล่ห์เหลี่ยม ปิดไว้อย่างไรมันก็มี มีเล่ห์เหลี่ยมหัวใจมันต้องแสดงออกมาวันยังค่ำ สิ่งที่แสดงมันจะปิดไว้ไม่ได้ตลอดไปหรอก แล้วกาลเวลามันพิสูจน์ เห็นใหม่ ๑๐ ปี ๒๐ ปี ๑๐๐ ปี สิ่งที่แสดงออกมามันเป็นสัจจะความจริงใหม่

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงอริยสัจไว้ตั้งแต่ ๒,๐๐๐ กว่าปี เทศน์ธัมมจักกัเทศวม ฤทธิขเว ทางสองส่วนที่เราไม่ควรเสพ อุตตถกิลมณานุโยค ทำตนให้ลำบากเปล่า สิ่งที่จะทำให้ออกมาถึงกามสุขัลลิกานุโยค ทางสองส่วนที่ไม่ควรเสพ มัชฌิมาปฏิปทา เราก็มัชฌิมาปฏิปทา มัชฌิมาปฏิปทาของใคร ถ้าเป็นมัชฌิมาปฏิปทาของกิเลสเราก็อำกัน ทำกันพอเป็นพิธีนะ ถ้าศาสนาไม่มี เราก็อำกันที่จะประพฤติปฏิบัติกัน เราก็อำกัน เราแสวงหานะ แม้แต่ตำรามิทฤษฎีมี แต่แสวงหาทฤษฎีการศึกษากัน ศึกษาด้วยกิเลสของเรา ศึกษาด้วยความเห็นของเรา ศึกษาโดยโลก ศึกษาโดยโลกก็วิจัยกัน เอาวิธีการมาตั้ง แล้ววิจัยวิธีการกัน แต่ไม่ใช่วิธีการนี้

ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ วิธีการนี้ศึกษาแล้ว ศึกษาแล้วเราทำอย่างไร สัต สมานธิ ปัญญาเกิดมาได้ได้อย่างไร สัตมันเกิดจากไหน สัตมันเกิดจากข้อบังคับหรือ สัต ๕ สัต ๑๐ สัต ๒๒๗ มันเป็นข้อบังคับทั้งนั้น มันเป็นกฎหมาย คนไม่ทำผิดกฎหมาย กฎหมายมีประโยชน์อะไร กฎหมายนี้เขียนขึ้นมาเพื่อสิ่งที่สังคมที่มีมนุษย์ขึ้นมา มนุษย์เป็นสัตว์สังคม สัตว์สังคมที่อยู่คนเดียวไม่ได้ ต้องอาศัยเจ้าจันกัน แม้แต่บางสิ่งก็ต้องอาศัยเจ้าจันกันไป สิ่งที่ต้องอาศัยเจ้าจันไปแล้วก็เอาไร้เปรียบกัน

“ทิฐิฐิมานะ” มนุษย์เป็นสิ่งที่น่ากลัวที่สุด เพราะมนุษย์คิดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง พูดอย่างหนึ่ง ไม่เคยพูดออกมาจากสัจจะความจริงเลย คิดนี้เข้าไปไม่ให้เกิดมโนกรรม ถ้าคิดเข้ามาเพื่อให้วางพื้นฐาน ให้มนุษย์นี้ให้มีศีลมีธรรม ถ้ามีศีลมีธรรม สิ่งที่มีศีลธรรมเพื่อใคร? ก็เพื่อตัวเอง สิ่งที่เป็นข้อบังคับมันไม่ใช่สัจจะความจริง ถ้าจิตมันเป็นปกติของใจ ศีลมันอยู่ที่นี้ ศีลมันคือความปกติของใจ ใจเราไม่โลเล ใจเราไม่รวนเร ใจเรามันมีเล่ห์กล

ใจนี้มีเล่ห์กล กิเลสมันร้ายนัก นี่ธรรมะออกแบบไป ว่าเข้าใจธรรม มีธรรมะในหัวใจใจ แล้วก็หลอกตัวเอง เหยียบย่ำตัวเอง เหยียบหัวใจตัวเอง ไม่ได้ทำร้ายใครเลย ทำร้ายตัวเองแต่ตัวเองไม่รู้ละ คิดว่าตัวเองมีศักยภาพ นี่มันทูลิด คิดมันทูลิดของมัน เพราะมันอกุศล สิ่งที่ถูกอกุศลมันเกิดจากใจก็เหยียบย่ำใจของมันก่อน แล้วเล่ห์เหลี่ยมของมัน มนุษย์น่ากลัวตรงนี้ไง คิดอย่างหนึ่ง พูดอย่างหนึ่ง ทำอีกอย่างหนึ่ง แล้วก็ไปปฏิบัติธรรมกัน นี่กิเลสออกแบบ กิเลสมันออกแบบจิตใจ มันเป็นโลกๆ โลกออกแบบมันก็เป็นเรื่องของโลก แฝงกันเป็นโลกๆ ไป ปฏิบัติก็เป็นแฝงกันไป แล้วปฏิบัติเป็นแฝง ปฏิบัติเป็นพิธีกรรม เป็นพิธีกรรมมันจะเข้าถึงใจได้อย่างไร? มันเข้าไม่ถึงใจ เราก็ไม่ได้รับรู้รสของธรรมเลย

“รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง” แล้วว่าศาสนานี้เป็นศาสนาเลิศเลอมากนะ นีบอกว่าเป็นศาสนานี้เป็นศาสนาแห่งพุทธะ พระพุทธศาสนา ศาสนาพุทธประเสริฐ ศาสนาแห่งปัญญา แล้วเราใช้ปัญญากัน ปัญญาเล่ห์เหลี่ยม ปัญญาคดโกง คดโกงตัวเอง ถ้าใจไม่เป็นสมาธิ ใจไม่ได้ทำ ใจไม่เกิดปัญญาขึ้นมา มันจะเอาอะไรมาเป็นธรรม มันไม่มีอะไรในหัวใจเลย วางเปล่า สิ่งที่ว่าเปล่า เป็นโมฆบุรุษ ไร้สาระ

แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริงขึ้นมา เห็นไหม นี่ธรรมะออกแบบ ธรรมะนี้มันมีจริงอยู่แล้วนะ แต่คนเข้าถึง คนที่รื้อค้นมาคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมนี้ไว้ สิ่งที่จะรื้อค้นขึ้นมา เพราะมันเป็นอำนาจวาสนา อำนาจวาสนา ถ้าเราปรารถนา เราอยากจะเป็นสภาวะแบบนั้น เราต้องสร้างของเรา ทุกสิ่งทุกอย่างต้องสร้างขึ้นมา โลกนี้ไม่มีของฟรี ชีวิตก็ไม่มีของฟรีนะ ชีวิตที่เกิดขึ้นมานี้มันกรรมพาเกิด กรรมดีกรรมชั่วพามาเกิด แล้วเกิดขึ้นมาแล้วแต่วิภูษะมันจะพัดไป พัดไปเจอสภาวะแบบใด ตำแหน่งหน้าที่การงานก็พัดไปๆ ตลอดไป นี่วิภูษะมันหมุนไปอย่างนี้ มันหมุนไปตามเวรตามกรรม ตามเวรตามกรรมที่สร้างมา นี่เวรกรรมที่สร้างมานะ

แล้วกรรมปัจจุบันนี้ ถ้าปัจจุบันนี้เรามีสติสัมปชัญญะ เรามีเชาวน์ปัญญา เชาวน์ปัญญา เห็นใหม่ เราจะไม่ตื่นไปกับกระแสโลก โลกก็ตื่นตื่นกันไป ไปตามกระแสโลกนะ แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เราจะยืนอยู่ได้ เราจะอยู่ในวัฏฏะ เกิดในวัฏฏะเหมือนกัน แต่ไม่หมุนไปตามวัฏฏะ หมุนออกวัฏฏะ นี่ไง หมุนออกจากวัฏฏะ เราก็เอาชีวิตออกมา ชีวิตออกมานี้ การดำรงชีวิตเราก็ใช้การดำรงชีวิต แต่ถ้าเราออกประพฤติปฏิบัติ สิ่งทีออกประพฤติปฏิบัติ ทำไม่ภิกษุอยู่ดำรงชีวิตได้ละ ถิ่นมือเดียว ออกนอนผ่อนอาหารอีกต่างหาก แล้วมันเป็นความสุขหรือ ความสุขเขาต้องกินอึนอนอุ๋นลี

กินอึนอนอุ๋นมันเรื่องของกิเลสทั้งนั้นละ สิ่งที่เราทำขึ้นมาเพื่อตัดแปลงตน การตัดแปลงตน คุณิ เขาทำหน้าที่การงานกัน เขาต้องเตรียมเอกสาร เตรียมทุกอย่าง เวลาซึ่งเป็นครูบาอาจารย์ต้องเตรียมการสอน...ต้องเตรียมนะ ไม่มีอะไรเลย จะไปเตรียมอย่างไร การประพฤติปฏิบัติไม่เตรียมหัวใจเลย ไม่ดิบดีๆ นี่มันจะประพฤติปฏิบัติๆ มันเอาไม่ดิบดีๆ มาปฏิบัติได้อย่างไร คนจะประพฤติปฏิบัติ มันก็ต้องเตรียมตัวเตรียมใจมาสิ การเตรียมตัวเตรียมใจมันแสดงออกถึงกิริยามารยาท การแสดงออกถึงสิ่งแวดล้อมของใจ

ถ้าสิ่งแวดล้อมของใจมันเป็นสัจจะความจริง มันจะทำให้ใจนี้ควรแก่การงาน ถ้าใจนี้ควรแก่การงาน นี่ธรรมชาติมันต้องมีพื้นฐานมาสิ ไม่ใช่ลอยมาจากฟ้านะ มาจากไหน มุคมาจากดินเป็นนิพพานกันแล้ว นอนหลับตื่นขึ้นมาจะไปนิพพาน มันจะเป็นไปได้ได้อย่างไร

เพียงแต่มันมีแบบอย่าง มันมีครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติมา มันมีคุณธรรมในสิ่งที่เป็นของครูบาอาจารย์เรามา ครูบาอาจารย์เราท่านวางรากฐานมา วางรากฐานมานี้ ถ้าเราไม่เดินตามกรอบอย่างนั้น ไม่เดินตามแนวทางอย่างนั้น เราจะเข้าไปถึงได้อย่างไร

เราไม่ตัดแปลงใจเราเลย เราทำแต่ตามความพอใจของเรา เห็นใหม่ นี่ธรรมชาติแบบโลก ใจเราเป็นโลกนะ โลกเป็นกิเลส โลกมันเหยียบย่ำเราอยู่แล้ว แล้วเราจะตัดแปลงมัน เราจะตัดแปลงใจของเรา เราตัดแปลงใจของเรา เราเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ ถ้าทางโลก ทางโลกนะ คุณิ คนเจ็บไข้ได้ป่วยไปไหนเขาเอาเปลหามไปได้ทั้งนั้นละ เขาจะทำอะไร เราเคลื่อนย้ายเขาได้ เราเคลื่อนย้ายมนุษย์ได้นะ แต่ไม่มีใครเคลื่อนย้ายจิตได้ ไม่มีใครเคลื่อนย้ายทิวภูมิมานะของคนได้ มีแต่ธรรมชาติมันจะเคลื่อนย้ายทิวภูมิมานะ คิดเปลี่ยนแปลงความรู้สึกของใจ ถ้ามันเปลี่ยนแปลงความรู้สึกของใจ นี่ธรรมชาติออกแบบ

แบบของธรรมมันต้องเริ่มเคลื่อนไหวจากหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเรายังมีทิฐิมานะ การประพฤติปฏิบัติโดยทิฐิมานะ มันจะเอาอะไรเป็นธรรม ทิฐิมานะถ้ามันเป็นความจริง มันจะเป็นทิฐิได้อย่างไร ในเมื่อเป็นสัมมาทิฐิ ความเสมอกัน นี้ในสัปปายะ ๔ ผู้อยู่ด้วยกันมีทิฐิเสมอกัน มีสิ่งต่างๆ สัปปายะ ๔ สิ่งนี้จะเป็นการประพฤติปฏิบัติที่ราบรื่นมาก มันจะมีการเห็นอกเห็นใจกัน มันจะมีการเปิดทางกว้าง เปิดทางให้ต่างคนต่างมีทางออก ทางออกของการประพฤติปฏิบัติ

คนที่จะนั่งสมาธิภาวนา คนที่เดินจงกรมอยู่ เราจะไม่กระทบกระเทือนใคร เราจะอาศัยความสงบเพื่อคนอื่น เพื่อสงบ เพื่อเราด้วย ต่างคนต่างเอื้อเพื่อเผื่อแผ่กัน สิ่งที่เป็นธรรมมันเป็นแบบนี้ มันจะเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อเมื่อต่างคนต่างจะเข้าถึงธรรม เพราะการเข้าถึงธรรมเข้าได้แสนยาก เพราะอะไร เพราะคนที่ประพฤติปฏิบัติ คนที่เป็นครูบาอาจารย์มานี้มันผ่านวิกฤตมากับชีวิต ชีวิตถ้าไม่ผ่านวิกฤตมา วิกฤตคืออะไร วิกฤตคือทิฐิมานะไง ทิฐิมานะเรา ทิฐิที่เราจะเอาชนะตัวเอง ถ้าเราไม่เคยเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา เราจะไม่รู้เลยว่าเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา มันจะลงทุนลงแรงขนาดไหน

แต่นี้ว่ากันไปแต่ปากไป ในการประพฤติปฏิบัตินี้เป็นแพชชั่น เป็นพิธีกรรม เพื่อกันไปก็เพื่อกันมาอยู่อย่างนั้นนะ แล้วมันก็เข้าไม่ถึงความจริงสักที ถ้าเข้าไม่ถึงความจริงสักที แล้วเอาความจริงจากไหน มันก็เลยเข้าไม่ถึง มันก็เลยเป็นโลก โลกทั้งนั้นเลย เป็นแพชชั่นหมดไปเลย แต่ถ้าเป็นความจริงนะ นี่ความจริง ทองคำก็คือทองคำ ทองคำไปวางที่ไหนนะ ทุกคนก็ปรารถนา สิ่งที่เป็นมูตรเป็นคู่อไปวางที่ไหนไม่มีใครต้องการหรอก ไม่ต้องการเพราะมันเหม็นคูลิ่ง มันเหม็นอยู่แล้ว แล้วอ้างว่าความเหม็นคูลิ่งนั้นเป็นธรรมขึ้นมา มันจะเป็นไปได้ได้อย่างไร

มันเป็นไปไม่ได้ แต่ในเมื่อโลกเขาตาบอด โลกนี้ตาบอดจริงๆ นะ ถ้าโลกไม่ตาบอด ทำไมไปตื่นตื่นกับสิ่งที่เป็นมูตรคูลิ่งล่ะ มันส่งกลิ่นเหม็นอยู่ แต่เราว่าหอม มันหอมของแมลงวันนะ แมลงวันมันว่าหอม พวกมวลผึ้งบอกว่าเหม็น มวลผึ้งเขาเอาแต่เกสร เอาแต่ความหวาน ผึ้ง แมลงผึ้ง มันหาแต่สิ่งที่ดีๆ มันรวมพลของมัน แต่แมลงวันนี่ไม่ต้องหาอะไรเลย สิ่งไหนมันตอมไปหมด

นี่มันไม่เป็นความจริง ถ้าโลกเป็นอย่างนั้น โลกออกแบบ โลกออกแบบคือกิเลสมันออกแบบ กิเลสของเรานี้แหละ สิ่งที่เป็นกิเลสนะ มันนำสยดสยอง สยดสยองนะ คนเรานี้เจ็บใจ

ได้ป่วยไปหาหมอ หมอวินิจฉัยว่าเป็นโรคอะไร ถ้าเราไปรู้ว่ามันเป็นโรคอะไร เราก็จะตื่นเต็นนะ แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติ ทำไมเราไม่เห็นโรคกิเลสเรารู้สึก ถ้าเราเห็นโรคกิเลสของเรา โรคกิเลส ถ้าโรคไม่มีกิเลส ถ้าใจเราไม่เป็นกิเลส ใจเราไม่มีโรค ใจเราจะไม่มาเกิดนั่งอยู่นี้หรือ คนที่เกิดมานั่งอยู่นี้ คนที่เกิดมาในชีวิตนี้กิเลสพาเกิดหมด เพราะกิเลสมันเป็นแรงขับในจิต ถ้ากิเลสมันมีแรงขับในจิต ในเมื่อพลังงานที่มีแรงขับอยู่ มันต้องไปอีก มันต้องไป ไปตามแรงขับนั้น ในเมื่อมีกรรมอยู่ในหัวใจ มีวิชาอยู่ในหัวใจ มันต้องมีแรงขับแน่นอน แล้วแรงขับนี้ ขับแล้ว ขับเล่า แต่เราก็ปฏิเสธ

เกิดตายๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ชีวิตมนุษย์คนหนึ่ง จิตดวงหนึ่ง เกิดตายๆ สิ่งที่เราใจร้องไห้เก็บไว้ น้ำทะเลสู้อยู่ไม่ได้หรือ แต่ภพชาติมันไม่มีใครทำสถิติไว้ใจ แต่พระอรหันต์รู้ รู้เพราะอะไร เพราะบุพเพนิวาสานุสติญาณ จิตถ้ำมันถึงที่สุดแล้ว ถ้ำมันไม่ย้อนถึงข้อมูลเดิมของมัน...มันจะเห็นข้อมูลของจิต ถ้าข้อมูลของจิต ทำไมจิตเป็นอย่างนี้ ทำไมมันรู้สิ่งต่างๆ ถ้าจิตมันลงสมาธิมันเห็นนิมิตอย่างไร นิมิตที่เห็นแล้วนี้ คุณ เวลาเราไปพบเห็นสิ่งใดๆ นะ เหมือนที่เราเคยมา เหมือนที่เคยรู้ เหมือนที่เคยเป็น เหมือนๆๆ ทำไมมันมีกลางสังขรณ์อย่างนั้นล่ะ แล้วถ้าจิตมันลงไป จิตมันรวมเข้าไปถึงฐานของมัน มันไปเห็นสภาวะต่างๆ สภาวะแบบนี้ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์นี้...นี่โลกๆ โลกเพราะอะไร

เพราะการเกิดและการตายในวัฏฏะนะ กามภพ รูปภพ อรูปภพ นี่กามภพตั้งแต่เทวดาลงมา รูปภพ อรูปภพ พรหมที่มีรูปและพรหมที่ไม่มีรูป จิตมันเวียนตายเวียนเกิดอยู่อย่างนี้ตลอดไป ถ้าจิตมันเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะนี้ มันไม่ไปไหนหรือ มันอยู่นี้ มันผลัดเปลี่ยนหน้าที่ผลัดเปลี่ยนวาระ ผลัดเปลี่ยนตลอดเวลา เพราะมันมีสิ่งที่เป็นแรงขับ แรงขับอย่างนี้มันจะพ้นจากจิตตัวนี้ไม่ได้ถ้าไม่มีการทำลายมันเสียก่อน แล้วมีการทำลายมัน อย่างอื่นไม่มี

นี่ปฏิบัติโดยโลก ไม่มีการทำลาย ไม่เคยทำลายกิเลส ไม่เคยเห็นกิเลส ไม่เคยรู้จักตัวเอง ไม่เคยเห็นสิ่งที่ตัวเองเป็นโลก ไม่เคยเห็นความเป็นไปของจิตเลย แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ในการประพฤติปฏิบัติโดยธรรม โดยธรรมนะ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา จิตสงบเข้ามาด้วยสติสัมปชัญญะ ด้วยเรามีครูบาอาจารย์เป็นผู้ชี้แนะ เป็นผู้ชี้แนะ ถ้าไม่เป็นผู้ชี้แนะ เดียวนี้ปฏิบัติด้วยโลกๆ เห็นไหม ว่างๆ ว่างๆ...ว่างๆ อวกาศมันก็ว้าง อวกาศมันว้างอยู่แล้ว สิ่งต่างๆ มันว้างอยู่แล้ว จิตนี้เวลามันทุกข์ที่สุด มันก็ว้าง คนกินเหล้าเมาหยำเปมันก็บอกพอแล้ว มันก็ว้าง ความว้างอย่างนี้มันเป็นความว้างแบบ

โลกที่ไม่มีสติ มันเป็นการว่างที่ไม่มีคุณสมบัติของสัมมาทิฐิ มันเป็นความว่างแบบไม่เป็นสัมมาสมาธิ มันไม่เป็นสัมมา

แล้วสัมมาเป็นอย่างไร สิ่งที่เป็นสัมมา เวลาจิตเรามีความตั้งใจในการประพฤติปฏิบัติ เรากำหนดพุทโธก็ได้ ถ้ามันกำหนดพุทโธไม่ได้ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิไม่ใช่โลกุตตรธรรม ไม่ใช่โลกุตตรปัญญา โลกุตตรปัญญาจะเกิดขึ้นมาจากจิตที่มันเป็นสัมมาทิฐิ ที่มันเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าไม่มีจิตเป็นสัมมาสมาธิ ความเป็นโลกุตตรปัญญาที่เป็นวิปัสสนาญาณเกิดไม่ได้ เกิดไม่ได้ สิ่งที่มันจะเกิดขึ้นมาเพราะมันต้องมีพื้นฐานของใจ พื้นฐานของใจที่จะเข้ามาทำลายกิเลสของตัวเอง

ถ้าทำลายกิเลสของตัวเอง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงท้อใจใจ ท้อใจว่า จะทำอย่างไร คุยกับเด็กให้รู้เรื่อง เด็กนี้เวลาเกิดมานี้ เด็กอายุน้อยๆ เขาจะไม่เข้าใจเรื่องความเป็นไปของโลกนี้เลย แต่เขามีพ่อแม่ปกครองเขาไป มีพ่อแม่เลี้ยงดูเขามานะ จิตนี้สิ่งที่เป็นโลกมันก็ยึดแต่โลก มันจะสื่อสารกันได้แต่เรื่องสมมุติที่มันเห็นกันด้วยตา เห็นรับรู้ได้ทางวิทยาศาสตร์ที่พิสูจน์ได้ มันถึงจะยอมรับ ยอมรับสิ่งที่เป็นโลกๆ นี่ไง สิ่งที่เป็นคุณธรรมที่เหนือโลกนี้มันรับไม่ได้ รับไม่ได้ แล้วจะทำอย่างไรถึงจะให้เขายอมรับล่ะ

เห็นไหม นี่เรือสัตว์ขนสัตว์ เลี้ยงดูกันๆ อย่างนี้ไง เลี้ยงดูหาจิต หาดวงจิตที่มีวิฤทธิภาวะ วิฤทธิภาวะที่มันจะเป็นพลังงานที่ย้อนกลับ ย้อนกลับเข้าไปดูบุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ จากจิตดวงนั้น จิตดวงที่มีความรู้สึกที่ทุกข์ๆ อยู่ที่นี่ ที่ว่าเราจะไม่มีปัญญาที่จะเอาตัวรอดได้อยู่นี้ แต่ถ้ามันมีสติสัมปชัญญะนะ นี่ทรัพย์อันประเสริฐ ทรัพย์ที่มีคุณค่ามันมีคุณค่าอย่างนี้ไง มันมีคุณค่าที่ดีเป็นราคาไม่ได้ ดีเป็นคุณค่าของโลกไม่ได้

สตินี้ สติ เวลาเราสอนเด็ก เด็กสติสั้น สติยาว เด็กที่มีวิฤทธิภาวะมันมาจากไหน สิ่งที่ว่า สิ่งแวดล้อม สร้างสิ่งแวดล้อมให้ดี แล้วเราดูแลเด็กให้ดี แล้วเด็กจะมีสภาวะแบบนั้น ในสิ่งแวดล้อมที่ดีก็มีเด็กที่ดีและเด็กที่เลว ในสิ่งแวดล้อมที่เลวมันก็มีเด็กดีแล้วก็มีเด็กเลวเหมือนกัน เพราะมันเป็นกรรมของจิตดวงนั้น มันเป็นวิฤทธิภาวะของจิตดวงนั้น เห็นไหม จิตดวงนั้นที่สร้างสภาวะมา สิ่งต่างๆ นี่

แต่ถ้ามันมีครูมีอาจารย์ เรามีโอกาสวาสนา ขณะที่ฟังธรรมมันสะท้อนใจเรานะ เพราะธรรมนี้มันพุ่งเข้าไปในหัวใจของเรา พุ่งเข้าไปในความรู้สึกใจ เพราะมันออกมาจากความรู้สึก

ปัจจุบันนี้เทคโนโลยีมันมี นี้อัดเทปไว้ อัดสิ่งต่างๆ ไว้ เอาไว้ใช้ประโยชน์ได้อีก แต่ขณะที่มันปัจจุบัน สมัยพุทธกาลนะ นี้อัดธรรมจากพระโอษฐ์นะ ไม่มี! การฟังธรรมนี่แสนยาก แสนยาก เพราะอะไร เพราะมันจะออกมาจากธรรม จากจิตที่มันเป็นธรรม

คุณดู อย่างวิทยุมันต้องมีคลื่นนะ มีเครื่องสร้างคลื่นออกไปให้เป็นคลื่นให้เราได้รับเสียง จิตถ้ามันแสดงธรรมออกมา มันก็ต้องออกมาจากจิตอย่างนั้นนะ แล้วจิตมันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ การสื่อสารกันด้วยเสียง การสื่อสารกันด้วย รูป รส กลิ่น เสียง การสื่อสารกันด้วยความสัมผัส ด้วยความรู้กัน ในเมื่อไม่มีเทคโนโลยีก็ต้องใช้อย่างนั้น

นี่ไง การฟังธรรมมันถึงแสนยาก เพราะมันไม่มีธรรมแท้ๆ ให้ฟัง มันมีแต่สิ่งเล่าลือ มันมีแต่คำเล่าลือ มันมีสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์กับเรา เห็นไหม สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์กับเราไปฟังแล้วเราจะได้อะไรขึ้นมา เพราะมันไม่เป็นประโยชน์กับเรา มันเป็นประโยชน์กับผู้แสดง เพราะผู้แสดงเขาก็แสดงของเขาไปด้วยความรู้ของเขา ก็เป็นความรู้ของโลก ความรู้ของเขา คำว่า “เขา” เขาคือมีภิกษุวาสวะ เขาคือมีสิ่งที่รับรู้ เขาคือมีผู้ที่รับผลประโยชน์ไง

แต่ถ้าเป็นคุณธรรมนะ มันไม่มี มันเป็นธรรมชาติ มันเป็นธรรมล้วนๆ มันถึงพูดแต่สิ่งจะความจริง ถ้าสิ่งจะความจริง เห็นไหม สิ่งจะความจริง แล้วเรานี้เป็นโลก เราเข้าถึงสิ่งจะความจริงไม่ได้ เราถึงฟังแล้วเราฟังไม่รู้เรื่อง ธรรมะเหนือโลกไง ธรรมนี้เหนือโลก เหนือความเห็นของเรา เหนือความรู้สึก เหนือวิทยาศาสตร์ เหนือทุกอย่างเลย เหนือก็เพราะมันเป็นความจริง

แต่เราอยู่ในโลก เราปฏิบัติในโลกต้องเอาวิทยาศาสตร์เป็นตัวตั้ง แล้วประพฤติกปฏิบัติไปตามนั้น มันเป็นแพชชั่นนะ มันเป็นแพชชั่นเพราะอะไร เพราะมันเป็นเรื่องวิทยาศาสตร์ มันเป็นเรื่องที่สืบต่อได้ แต่ในการประพฤติกปฏิบัตินี้เราอ้างวิทยาศาสตร์ เราอ้าง อ้างเฉยๆ อ้างวิทยาศาสตร์ให้พิสูจน์เข้ามาให้ไปถึงความรู้สึกของจิต นี้อ้างวิทยาศาสตร์เป็นการแสดงออกถึงจิตที่มันแสดงออกมา แสดงออกมานี้แล้วมีคลื่น มีความรู้สึก ที่เราประพฤติกปฏิบัติเข้าไปแล้วไปสัมผัสได้ ความสัมผัสได้อันนั้นมันเป็นการสัมผัสของจิตของเรา

ถ้าสิ่งที่สัมผัสนั้น นี้อันทิฐิโก ถ้าเราพยายามทำความรู้สึกของใจ จิตมันสงบเข้ามา ถ้าสงบเข้ามา เห็นไหม นี้อันปฏิบัติธรรมต้องธรรมออกแบบ ธรรม ศีล สมาธิ ปัญญา ธรรมะๆ ธรรมะออกแบบมีหนึ่งเดียว อริยสัจมีหนึ่งเดียว ทุกข์ สมุทัย นิโรธ นิโรธะ นิโรธคือการดับ เห็นไหม นิโรธคือดับทุกข์

นิโรธคือดับ ดับด้วยมรรคญาณ ถ้ามรรคญาณมันดับเข้าไป สิ่งนี้มันเกิดมาจากไหน มันเกิดมาจากการกระทำ เกิดมาจากจิต ถ้าจิตมีการกระทำอย่างนี้ มันทำอย่างนี้ เราถึงต้องมา เห็นใหม่ คุณติ ในเวลา ๒๔ ชั่วโมงเป็นหนึ่งวัน เวลาตั้งแต่เช้าขึ้นมาอากาศเป็นอย่างไร ตอนกลางวันอากาศเป็นอย่างไร ในปัจจุบันนี้อากาศเป็นอย่างไร แล้วคืนนี้อากาศเป็นอย่างไร ขณะนี้เราสดชื่น เราทำความสะอาดร่างกายมาเราสดชื่น สิ่งต่างๆ นี่สดชื่นไปหมดเลย แล้วมันอยู่อย่างนี้ได้ไหม

มันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความรู้สึกของเรามันก็เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อากาศภายนอกก็เปลี่ยนแปลง ความรู้สึกของคนก็เปลี่ยนแปลง ทัศนวิสัยมันก็เปลี่ยนแปลง ความเห็นของใจก็เปลี่ยนแปลง มันเปลี่ยนแปลง ถ้าเข้าไปจินตนาหน้าด้านกับสิ่งใด มันจะหน้าด้านไปเรื่อยๆ มันจะไม่สะเทือนหัวใจ ความมีหิริมีโอตตปปะ การคล่องตัว การก้าวเดิน การหมุนเวียนของจิต จิตมันยังมีหิริมีโอตตปปะ มันจะเปิดออกๆ เปิดให้ใจนี้มันกว้างออกๆ

แต่เราไม่มีเปิดออก เรามีแต่การสะสม สะสมที่ภุมมานะ สะสมต่างๆ คิดว่ามันเป็นคุณธรรม มันเป็นโลกนะ มันไม่มีประโยชน์หรอก เห็นใหม่ คุณติ สติ สมาธิ ปัญญา เป็นอาการของใจ เป็นอาการของใจนะ ใจนี้ สิ่งที่แสดงออกของใจมันคืออะไร? คือสติ สมาธิ ปัญญา แล้วถ้ามันมีอาการของใจ อาการของใจเป็นเครื่องแสดงออกของใจ รูป รส กลิ่น เสียง มันก็เกิดตรงนี้ไง

รูป รส กลิ่น เสียง เห็นใหม่ บ่วงของมาร พวงดอกไม้แห่งมาร มันทำให้ใจนี้ฟุ้งซ่าน มันจะละเอียดอ่อนขนาดไหน มันจะว่างขนาดไหน อย่าเชื่อใจ ว่าว่างๆ กำหนดกันว่างๆ นั่นนะ มันเป็นแพชั่น มันเป็นเรื่องของโลก “นี่ความว่าง นิพพานคือความว่าง ทุกอย่างก็เป็นความว่าง”

ถ้านิพพานเป็นความว่างโดยที่ไม่มีเจ้าของรับรู้ อวกาศก็เป็นนิพพาน สิ่งต่างๆ ในโลกนี้เป็นนิพพานอยู่แล้ว แล้วมันเป็นใหม่? มันไม่เป็น ถ้ามันไม่เป็นเพราะอะไร ไม่เป็นเพราะถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรม คุณติ คุณอย่างองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมณโคดมของเรา ต่อไปพระศรีอริยเมตไตรยก็มาตรัสรู้ธรรม ทำไมต้องมาตรัสรู้ ทำไมต้องมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ล่ะ ในเมื่ออวกาศมันว่างอยู่แล้ว มันมีอากาศอยู่แล้วโดยธรรมชาติอย่างนี้ ทำไมไม่เป็นนิพพานไปเลยล่ะ

มันอ้างโดยไม่มีสาระ มันอ้างโดยโลก อ้างโดยภุมมานะ

แต่ถ้าเป็นคุณธรรมความจริงนะ มันว่างเพราะอะไร ทำไมมันถึงว่าง แม้แต่สมาธิก็ยังพูดไม่ถูก สมาธิ ทำไมถึงเป็นสมาธิ สมาธิขึ้นมามันมีกำลังของมันนะ คุณติ เวลาเราหิวข้าวเป็นอย่างไร เวลาเรากินอาหารอึดเป็นอย่างไร ความรู้สึกระหว่างหิวกับอึดก็ต่างกันแล้ว นี่เหมือนกัน ไม่มีเลย ความทุกข์พุ่งช่านก็พุ่งช่านอย่างนี้ เวลาว่างๆ ก็ว่างๆ อย่างนี้ มันก็คือหิวอยู่อย่างนั้น จิตมันหิวอยู่ จิตไม่เคยอึดเต็ม มันถึงเสวยกินอารมณ์ไง จิตธรรมชาติของความรู้สึกมันกินอารมณ์ ธรรมชาติของจิต ผู้รู้มันกินความคิด ความคิดเกิดขึ้นมา มันจะกินหมด มันหิวกระหายมาก มันจะกินตลอดเวลา มันถึงได้พุ่งช่าน มันถึงได้คิดตลอดเวลา

พุทโธๆๆ จนมันอึดเต็ม ถ้าอึดเต็มขึ้นมามันไม่กิน สิ่งใดมามันก็ไม่กิน มันไม่คิด มันคิดไม่ได้ เพราะอะไร เพราะมันเต็ม มันเต็มไม้เต็มมือ ทำอะไรไม่ได้เลย อยู่เป็นตัวของมัน คนที่มีของเต็มไม้เต็มมือ คนที่อึดเต็ม มันจะหิวกระหายเรื่องอะไร เห็นไหม ถ้าจิตมันเป็นสมาธิ มันเป็นอย่างนี้ มันอึดเต็มในตัวมันเอง ถ้าคนที่อึดเต็มในตัวเอง คุณติ มีกำลังไหม มีความรู้สึกไหม มีหน้าที่การงานจะทำมันก็ทำด้วยความสดชื่น

“ว่างๆ ว่างๆ” มันไม่ว่างหรอก ถ้าว่างๆ นะมันหิวกระหาย มันกินความว่างนะ ความว่าง ว่าเป็นสมาธินะ มันไม่ใช่สมาธิ มันมีการสืบทอดใจ ไม่เป็นเอกัคคตารมณ์ ไม่เป็นจิตตั้งมั่น ไม่เป็นเจ้าของบัญชี เอาเงินเข้าบัญชีก็ไม่ได้ มีเงินนะ ฝากธนาคารเขาไม่รับ นี่ถ้าเราเป็นเจ้าของบัญชี เราเปิดบัญชี เราเอาเงินเข้าก็ได้ เราเอาเงินออกก็ได้ เพราะบัญชีของเรา

จิตก็เหมือนกัน ถ้ามันเป็นสัมมาสมาธิ มันจะออกทำงานก็ได้ มันไม่ทำงาน เอาเข้าก็ได้ เอาเข้าคือคำบริกรรม ถ้าสมาธิเสื่อม สมาธิมันแปรสภาพ เราเอาเข้าๆ กำหนดพุทโธๆ ใช้ปัญญาอบรมสมาธินี้มันก็จะปล่อยวางๆๆ เอาเข้า เอาออก เอาออก เห็นไหม เวลาเรายกจิตนี้ออกวิปัสสนา ออกหาความรู้ ออกหาความฉลาด ให้กับอุปาทานความยึดมั่นถือมั่นของใจ

ใจมันยึดมั่นถือมั่นว่าสรรพสิ่งนี้เป็นสมบัติของเรา สมบัติจากภายนอกก็ไปคู่ว่าเป็นของเรา ร่างกายที่เกิดมาเป็นสมมุติ ร่างกายที่เกิดมาเป็นมนุษย์มันเป็นสมมุติชั่วคราว นี่ก็ไปคู่ว่าเป็นของเรา ความคิดทั้งหมดก็ไปคู่ว่าเป็นของเรา มันจี๊ด นี่ไอ้กิเลสมันหน้าด่าน ของที่ไม่ใช่เป็นของมัน มันก็ไปคู่ว่าเป็นของมัน มันยึดไปหมดเลย มันยึดว่าสรรพสิ่งนี้เป็นของมัน แล้วเป็นจริงไหม ถ้าเป็นจริงมันก็ต้องควบคุมชีวิตนี้ได้สิ ถ้าเป็นจริงสมบัติเราต้องอยู่กับเราสิ

นี่สมบัติของเรา ไฟไหม้โจรลักขโมยไปหมดแล้ว นี่สมบัติข้างนอกก็ไม่ใช่ของเรา มันเป็นสิ่งอาศัย มันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย ร่างกายที่เป็นมนุษย์นี้มันได้มาด้วยกรรมดี ถ้าไม่เกิดเป็นมนุษย์มันต้องเกิดแน่นอน ในสถานะใดสถานะหนึ่งในวัฏฏะนี้ แต่แล้วจิตดวงนี้มันก็เคยเกิดมาทุกสถานะ มันถึงมีสิ่งที่ซบสมใจว่ากลัวผีกลัวสาว กลัวสิ่งชั่วช้า เพราะมันเคยสัมผัสมา แต่สิ่งที่ดี สิ่งที่เป็นเทวดา อินทร์ พรหม มันไม่ค่อยคิดถึง ไม่คิดถึงเพราะอะไร เพราะมันคิดถึงได้ยาก เพราะมันมีกิเลสครอบงำ จิตนี้มีกิเลสครอบงำ

กิเลสคือพญามาร มารคือเจ้าวัฏฏะ มารคือเจ้าวัฏฏะ ในวัฏฏะนี้ มารเป็นเจ้าวัฏฏจักร มันคุมใจดวงนี้ไว้ คุมใจดวงนี้ไว้ให้คิดแต่อำนาจของมัน มันก็คิดอำนาจในสิ่งที่มันเคยเสียดแทงใจ สิ่งใดๆ มันจะขอกแทงใจ แต่คุณงามความดีมันคิดไม่ออก เห็นไหม มันถึงเป็นโลกหมด การประพฤติปฏิบัติถึงเป็นโลกๆ หมด การประพฤติปฏิบัติเป็นพิธีกรรม ปฏิบัติกันไปตามประสาโลกแล้วมีครูบาอาจารย์ด้วยโลกๆ อีก มันก็เลยไปกันใหญ่ เพราะมันเป็นเรื่องโลก มันเป็นเรื่องที่สื่อความหมายของกิเลสกับกิเลสมันเข้ากัน กิเลสมันชอบกิเลสนะ กิเลสมันชอบขยอ กิเลสมันชอบยกย่องสรรเสริญ มันชอบนะ แล้วพอไป เห็นไหม นี่ปฏิบัติจะได้ผลหมดเลย ได้ผลไง เวลาคนรกกันหมด มองหน้ากัน คนนั้นก็มาหรอ คนนี้ก็มาหรอ

นี่มันไปไม่ได้ มันเป็นเรื่องของโลก มันไม่เป็นความจริง ถ้าเป็นความจริง นรกมันอยู่ที่ไหนล่ะ นรกหลบมันให้หมดเลย เพราะอะไร เพราะถ้ามันถอนทิฐิมานะ ถอนความเห็นผิด เห็นทางที่ลงไปสู่นรก แล้วถมมันให้เต็ม เราไม่มีทางไปนรก มันจะไปได้ไหม จิตถ้ามันถอนทิฐิมานะ ถอนความเห็นผิด ถ้าถอนความเห็นผิด จิตมันปล่อยวางหมดแล้ว นี่สั๊กกายทิฐิความเห็นผิด เห็นว่าทุกอย่างเป็นเรา ไม่คู่แม่แต่ข้างนอก ไม่คู่แม่แต่ข้างใน ไม่คู่ว่าสมบัตินี้เป็นสมบัติของเรา สมบัติของโลกเราเกิดมาใช้สอย ใช้สอยเพื่อดำรงชีวิต สิ่งที่ดำรงชีวิตขึ้นมา เราใช้สอยสิ่งที่เรามี เราสร้างบุญญาธิการมา มันก็มีพอใช้พอสอย

ถ้าเราสร้างบุญญาธิการมา แม้แต่พระก็เหมือนกัน คุณิ พระประพฤติปฏิบัติ พระเป็นครูบาอาจารย์ของเราอำนาจาสนาก็ไม่เหมือนกัน สิ่งที่เป็นไปไม่เหมือนหรือ มันเป็นไปไม่ได้หรือ เพราะไม่ได้ทำมา มันทำมาเท่านั้น บัญชีมีเท่านั้น จะเบิกเงินบัญชีได้อย่างไร โลกเขายังเบิกกันได้นะ เขาให้เครดิตกัน แต่ธรรมะนี้มันเอาอะไรมาเบิก มันเบิกไม่ได้หรือ เพราะในบัญชีมันไม่มี มันถึงใช้เต็มบัญชีนั้น การเต็มบัญชีนั้นก็บัญชีใครมากใครน้อย การสะสมนี้ นี่ไง การทำบุญกุศล การเสียดละมันถึงไม่สูญเปล่าไง

สิ่งที่ไม่สูญเปล่าเพราะมันมีมากับใจ มันเป็นบัญญัติในวิญญูะเลย ไม่มีใครลบล้างได้ ไม่มี! เว้นไว้แต่การวิปัสสนาญาณมันจะลบล้างสิ่งนี้ออกได้ บัญชีนี้ไม่เอา นึกบัญชีทิ้ง ถ้ามันนึกบัญชีทิ้ง มันต้องไปตามบัญชีนั่นใหม่ มันจะมีใครมาบังคับใจดวงนี้ แล้วนรกมันจะไปได้อย่างไร ถ้าเรานึกบัญชีทิ้งออก นึกต่างๆ ทิ้ง ไม่มีใครตามทันได้เลย การนึกทิ้ง นี่ไง นึกที่ไหนล่ะ? ก็นึกที่หัวใจใจ นึกที่ภวาสวะ นึกที่ภพ ชาติคือการเกิดดับนี้ ถ้าเราไปนึกที่นั่น มันถึงต้องมีสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิ จะเข้าไปถึงจุดนี้ได้

ถ้าไม่เป็นสัมมาสมาธินี้ มันก็ว่าจิต อากาของจิต ตัวจิต คือถ้ามันเข้าไปถึงตัวจิต มันจะเป็นสัมมาสมาธิ เราเข้าไปไม่ถึงจิต เราไม่ถึงอากาของจิต จิตมันจะรู้ตัวได้มันต้องมีอาการับรู้ ความคิดมันเกิดมาจากไหน ความคิดนี้ ความคิดมันเกิดมาจากเราใช่ไหม แล้วความคิดมันดับไปจากไหน? มันก็ดับไปตามธรรมชาติของมัน แล้วเวลามันคิดขึ้นมามันก็ทุกข์ แล้วเวลาเราไปปล่อยความคิดมันก็ว่าง นี่มันเป็นอากาของใจ มันไม่ใช่ใจ มันถึงไม่เป็นสัมมาสมาธิใจ มันถึงเป็นความคิดอยู่ของใจ นี่ไง ปฏิบัติกันโลกๆ ให้โลกมันสอน ให้โลกมันสวมเขา แล้วไอ้โลกก็โลกพากันไป นี่ความคิดอย่างนี้ไง เพราะโลกมันเข้าไม่ถึง โลกมันเข้าไม่ถึงตัวจิต มันเข้าถึงอากาของจิต แล้วมันปล่อยอากาของจิต มันก็ว่างๆ ว่างๆ

อากาของจิต ไม่ใช่จิตนะ อากาของมัน เครื่องแพพรรณของเร ปัจจัยเครื่องอาศัยไม่ใช่เราใช่ไหม แต่เราอาศัยมันอยู่ใช่ไหม เราอาศัยเครื่องอาศัยนี้ อาศัยปัจจัย ๔ นี่เครื่องอาศัย นี่ความคิดก็ไม่ใช่ใจ ใจอาศัยความคิดเป็นเครื่องแสดงออกนะ สิ่งที่แสดงออกนี้มันแสดงออก ใจไม่แสดงออกผ่านความคิด มันจะแสดงออกมาได้อย่างไร แล้วพอมันปล่อยเข้ามา มันรู้เท่าความคิด ก็เท่านั้น แล้วตัวมันล่ะ ตัวมันล่ะ ตัวจิตอยู่ไหน

แต่ถ้ามีสติสัมปชัญญะ เราใช้สติสัมปชัญญะ เราไล่เข้าไป ไล่ความคิดของเราเข้าไป ไล่ความคิดเข้าไป มันปล่อย มันปล่อยความคิด เห็นไหม ใครเป็นคนปล่อย ถ้าจิตมันไม่ปล่อยความคิด มันจะปล่อยความคิดได้อย่างไร

แต่โดยธรรมชาติของความคิดเรา เราคิดแล้วนี่ คิดจนเมื่อยล้า คิดจนทุกข์จนยาก มันปล่อยโดยธรรมชาติ ปล่อยโดยไม่มีใครดูแล ปล่อยโดยไม่มีสติใจ มันก็ว่างๆ ว่างๆ แต่ถ้ามีสติคุมเข้าไปนะ คุมความคิดเรานี้ ไล่ความคิดเข้าไปๆ มันปล่อยๆ มีสติสัมปชัญญะ เห็นผู้คิด เห็นผู้คิดปล่อย

ความคิด เห็นผู้คิด แล้วปล่อยความคิดมาเป็นตัวของจิต นี่ไล่เข้าไปบ่อยครั้งเข้า มีความชำนาญ ถ้ามีความชำนาญ เราชำนาญในการกระทำของเรา นี่ปัญญาอบรมสมาธิ

ถ้ากำหนดพุทโธๆ เข้าไปเรื่อยๆ จนจิตมันอยู่กับพุทโธ จนมันเป็นพุทโธเสียเอง เพราะอะไร พุทโธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน “พุทโธะ” พุทโธะคือความรู้สึกใจ ธาตุรู้ใจ พุทโธะ ผู้รู้ ความรู้ ธาตุรู้ ตัวกวางสวะ ตัวกวาง สิ่งนี้มันปล่อยสิ่งที่มันรับรู้เข้ามามันเป็นตัวของมันเอง นี่บ่อยครั้งเข้า ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ มันจะปล่อยเข้ามา จนมันปล่อยกายได้นะ ถ้าจิตสงบหมด จิตสงบหมดสิ้นเข้ามาหมด มันปล่อยความรู้ทุกอย่างหมดเลย แม้แต่สมาธินี้ถ้าเข้าเป็นสัจจะความจริงนะ มันจะมหัศจรรย์ อู้หู! อู้หู! มันปล่อยหมด มันปล่อยหมดเลย แล้วปล่อยอย่างนี้เป็นอะไร? เป็นฤทธิชีไพรไฉน

นี่สัมมาสมาธิมันถึงเป็นอย่างนี้ไง นี่ธรรมะออกแบบ ปฏิบัติโดยธรรม ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม พื้นฐานของธรรมมันต้องให้เป็นธรรมขึ้นมา ถ้าธรรมะออกแบบ ไม่ใช่ปฏิบัติเป็นแพชั่น ถ้าเป็นแพชั่นนะ ปฏิบัติโดยโลกปฏิบัติโดยโลกมันก็เป็นแพชั่นไป เป็นแพชั่น เป็นพิธีกรรม เป็นสิ่งที่โลกๆ นี่โลกออกแบบ

ถ้าธรรมออกแบบ สิ่งที่ธรรม คิด สมาธิ ปัญญา มรรคมันจะเกิด มรรคญาณจะเกิด ถ้ามรรคญาณจะเกิด เห็นไหม เราเริ่มบัญญัติเข้า-บัญญัติออก บัญญัติเข้า เข้าบ่อยๆ บ่อยคือจิตมันมีพื้นฐานของมัน บัญญัติออก เบิกบัญญัติ เบิกบัญญัติออกมา เอาสมาธิมาใช้งาน จากสมาธิ จนจิตมันเข้าถึงหลักการของใจ นี่มันเป็นเจ้าของบัญญัติแล้ว รู้จักบัญญัติของเรา เลขที่เท่าไร โอนเข้าโอนออกได้

มีบัญญัติ ไม่รู้เลข ไม่รู้เลขบัญญัติของตัวเอง ไม่รู้อะไรเลย สมาธิก็ไม่รู้จัก ตัวเองก็ไม่รู้จัก แต่ไปรู้กันที่ทะเบียนบ้านนะ ทะเบียนบ้านชื่อนั้นๆ รู้ไปหมด นั่นเป็นเรื่องโลกๆ เพราะโลกมันมีการปกครอง การปกครองนี้ เห็นไหม สัตว์สังคม อยู่โดยเอกเทศก็ได้ ต้องอาศัยพึ่งพากัน อยู่ด้วยตัวเองก็ได้ เพราะอะไร เพราะเบียดเบียนกัน ทำลายกัน นี่เขาถึงต้องออกกฎหมายมาควบคุมใจ มาควบคุมไอ้สัตว์สังคมที่อยู่ก็ทะเลาะเบาะแว้ง ไอ้แยกจากกันก็คิดถึงกัน

แต่ถ้าเป็นธรรมของเรา เราย้อนกลับมาที่เราๆ เป็นธรรมะของเรา แล้วเราจะแก้ไขของเรา เราจะไม่ต้องให้ใครมาควบคุม ไม่ต้องให้พญามารมันมาขี้ห้วนนะ พญามารมันขี้ห้วนแล้วมันก็ไสชีวิตนี้ไป ตายเกิดๆ นี่ไป ถ้าเรารู้จักบัญญัติของเรา จิตมันสงบเข้ามาแล้วนี่ให้น้อมออกไป

การเห็นกายโดยสัจจะธรรมความจริง ไม่ใช่เห็นกายโดยสามัญญ์สำนึกอย่างที่เรเห็นกันอยู่นี้หรือ การเห็นกายโดยสัจจะความจริงนะ มันย้อนไปจากจิตที่เป็นเจ้าของบัญญัติ มันมีการเบิกมาจ่าย เบิกบัญญัติมาตัวเลขเท่าไร จำนวนเท่าไร ผิดถูกเท่าไร เห็นไหม นี่ก็เหมือนกัน จิตมันสงบแล้ว น้อมเข้าไปหากาย เวทนา จิต ธรรม ถ้ามันเห็นสัจจะความจริง มันเป็นข้อเท็จจริง นี่ไง นี่ธรรมะ ออกแบบ อริยสัจอันเดียวกัน

การปฏิบัตินะ เจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อำนาจวาสนาจะมากจะน้อยก็แล้วแต่ ถ้าเข้าถึง อริยสัจอันเดียวกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์จะตรัสรู้ธรรมอย่างนี้ เพราะชาติเป็นความเกิดทุกข์อย่างยิ่ง ชาติปี ทุกๆ ความเกิดชาติเป็นทุกข์อย่างยิ่ง ชีวิตคือการแปรสภาพไปเป็นความทุกข์อย่างยิ่ง ความทุกข์ต่างๆ ทั้งนั้นนะ แต่ความทุกข์เพราะมีธรรมะ มันถึงเห็นทุกข์ ใ้หนี่มันเราไม่เห็นธรรมะเลย ทุกข์มันชี้ มันชี้ มันส่งกลิ่นเหม็นในใจเรา แล้วเราก็อ่มาทุกข์ ทุกข์เพราะอะไร เพราะสิ่งที่ทุกข์ ทุกข์เพราะมันเป็นวิบาก ที่เราทุกข์กัน โดยสามัญญ์สำนึกนี่มันเป็นวิบากกรรมนะ เป็นวิบากมันถึงได้ทุกข์

แต่ถ้ามันเป็นธรรมในหัวใจนะ มันจะเอาอะไรมาทุกข์ เพราะมันไม่มีเจ้าของ ไม่มีบัญญัติ ไม่มีสิ่งใดๆ เลย ตามหาร่องรอยไม่เจอ แล้วคนที่ตามหาร่องรอยไม่เจอ มันจะบ่นทุกข์บ่นยากจากไหน? มันไม่บ่นทุกข์บ่นยากเลย เพราะมันไม่มีสิ่งอะไรกระทบ ถ้าสิ่งที่กระทบนี้มันต้องออกมา วิปัสสนาอย่างนี้ เบิกบัญญัติมาใช้ ใช้เพื่อทำกิจกรรม กิจกรรมเพื่อให้จิตมันได้ศึกษา ได้ค้นคว้า ได้พลิกแพลง พลิกแพลงจิต เห็นไหม จิตมันไปคิดในอะไร? โดยสามัญญ์สำนึกของเรา โดยสามัญญ์สำนึกของมนุษย์ เพศตรงข้ามมันจะติดมีความถวิลหากัน อันนี้มันเป็นเรื่องจากภายในนะ แต่เริ่มต้นการถวิลหากัน การถวิลหาระหว่างเพศตรงข้ามมันมาจากไหน ถ้าไม่มีเรา เราจะไปถวิลหาใคร เห็นไหม ถ้ามันจะมีเรา เราต้องเพิกถอนตรงไหน? เราต้องเพิกถอนใจเราก่อน

ใจเรานี่มันเข้าใจว่าเราเป็นเราไง เข้าใจว่าร่างกาย มันไปคู่เป็นสมบัติที่เป็นชั่วคราว สมบัติที่เป็นมนุษย์ สมบัติที่เราเกิดมานี้ วันเวลา ๒๔ ชั่วโมง แล้วมันหนึ่ง ๑๐๐ ปี มันก็ทิ้งไป สิ่งที่ยิ่งไปทิ้งไปโดยข้อเท็จจริง แต่ขณะที่ทิ้งไป เห็นไหม เราเกิดเป็นมนุษย์เราก็ใช้ชีวิตแบบมนุษย์ ใช้ชีวิตแบบโลกๆ ปฏิบัติก็ปฏิบัติโลกๆ ปฏิบัติไปโดยสามัญญ์สำนึกกันอยู่อย่างนี้ มันก็เลยเป็นโลก ก็เลยตายเปล่า

แต่ถ้าเป็นธรรมะ ปฏิบัติธรรม เราเกิดมาเป็นโลก เพราะเรามีอำนาจวาสนา แล้วเราเห็นมีครูบาอาจารย์ เราศึกษาธรรมจากครูบาอาจารย์ของเรา แล้วเราประพฤติปฏิบัติธรรมจากครูบาอาจารย์ของเราที่เป็นสัจจะความจริง มันก็เป็นธรรมขึ้นมา พอเป็นธรรมขึ้นมาะ นี่ธรรมะมันขึ้นมาะ มันก็ค้นคว้ากลับมาของเรา กลับมาเพื่อถอนความเห็นผิด ถอนสิ่งที่ว่าเป็นเรา ถ้าไม่มีเรามันจะมีเพศตรงข้ามไหม มีเราเพราะอะไร? เพราะสักกายทิฏฐิความเห็นผิด เพราะความเห็นผิดไม่รู้จักเรา มันถึงมีเรา

แต่ถ้ามันเห็นถูก “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา” มันไม่ธรรมดาเพราะจิตมันยึด มันไม่ธรรมดาเพราะจิตเรามันไปยึดว่าเป็นเรา โดยสามัญสำนึก โดยจิตได้สำนึก มันยึด แต่โดยธรรมที่เราศึกษากันนี่เราว่าไม่ยึด ไม่ยึดหอกหอก รู้ๆๆ โดยเปลือกๆ รู้โดยตื่นเงา ไม่รู้จริง

ถ้ารู้จริงมันจะถอนตัวตน เห็นใหม่ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ทิฏฐิวาสมปัตตินี้ เป็นของเรา ทิฏฐิวาโลคนี่เป็นของเรา ทิฏฐิวาเป็นของเรา ไม่เป็นของใครเลย ไม่มี ไม่มีใครมีอำนาจเหนือโลก ไม่มี โลกนี้เป็นอจินไตย มันจะอยู่อย่างนี้ แล้วมันเป็นอนิจจังด้วย นี่โลกนอกโลกในคือมนุษย์ มนุษย์นี้ มนุษย์มันก็ต้องหมุนเวียนไป มนุษย์นี้ตายหมด เกิดมาตายหมด แล้วตายไปโดยอำนาจของกิเลส ตายโดยกิเลสครอบงำไป ตายโดยไม่มีสิ่งใดเป็นสมบัติส่วนตน มีแต่สมบัติของสาธารณะ สมบัติของสาธารณะคือการทำดีทำชั่ว การทำดีไว้ในโลกนี้ เห็นใหม่ สมบัติสาธารณะ แล้วกรรมมันก็ขับไล่ไป

แต่ถ้าเป็นธรรมะที่เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรารื้อค้นของเรา รื้อค้นของจิต จิตออกไป วิปัสสนากาย เวทนา จิต ธรรม...เวทนา เห็นใหม่ กายมันมีมาเป็นตัวตน ที่ถ้ามีเรา มันก็มีเขา มันถึงจะลึกเข้าไปข้างใน แต่ถ้าในปัจจุบันนี้ถ้าเป็นเวทนา เวทนาเพราะเราเจ็บปวดแสบร้อน เวทนาทุกขเวทนา สุขเวทนา สุขก็พอใจ สุขมันพอใจแล้วมันอยู่กับเราได้ไหม ทุกข์ก็ผลัดไส ทุกข์ก็ไม่พอใจ สุขกับทุกข์มันก็เป็นเวทนา เวทนากายก็มี เวทนาจิตก็มี

นี่ธรรม จิตคือความผ่อนคลาย จิตคือความเศร้าหมอง จิตคือความรู้สึก พิจารณาจิต ถ้าพิจารณาธรรม ธรรมารมณฺ์ไฉน ระหว่างความรู้สึกนึกคิดมันเกิดขึ้นมา ผลที่กระทบความคิดเกิดขึ้นมาแล้ว เกิดเป็นวิบาก เกิดเป็นสิ่งที่มันพอใจและไม่พอใจ นี่ไฉน นี่ธรรมารมณฺ์ แต่ต้องจิตสงบมา

ก่อนนะ จิตต้องสงบเข้ามาก่อน ความรู้จริงเห็นจริงมันถึงจะเป็นโลกุตตรธรรม มันถึงจะเป็นปัญญาไง โลกุตตรปัญญา เห็นใหม่ ไม่ใช่โลกียปัญญา

โลกียปัญญานี้ปฏิบัติโดยโลก ว่าใช้ปัญญาๆ ว่ากันไป ถ้าปัญญาเป็นโลก ใช้คอมพิวเตอร์คำนวณแทนเราได้นะ ปัจจุบันนี้การทำวิจัยเขาใช้คอมพิวเตอร์ทั้งนั้นนะ แล้วคอมพิวเตอร์มันวิจัยขึ้นมาแล้วใครเป็นคนเอาผลในคอมพิวเตอร์มาใช้งานล่ะ? นี่มันปัญญาโดยโลกไง เพราะมันไม่มีเจ้าของบัญชี ไม่มีเจ้าของรับรู้ มันถึงเป็นมิจฉา

ถ้าเป็นสัมมา สัมมา จิตมันสงบเข้ามา มันไม่ต้องใช้คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์มันไม่มีชีวิตสิ่งต่างๆ ข้างนอกนี้มันไม่มีชีวิต มันไม่รับรู้อะไรทั้งสิ้น รับรู้คือไอ้ตัวทุกขนี้ ไอ้ตัวเกิดตัวตายนี้ ไอ้ตัวหัวใจที่มันเกิดมันตาย แล้วมันไม่มีทางไป เพราะไม่มีกรรมะ เพราะไม่รู้จัก เพราะไม่ได้ใช้งาน

แล้วพอจิตสงบเข้ามา ไอ้ตัวนี้มันเป็นตัวรับรู้ มันเป็นตัวออกทำการวิจัย วิจัยในกาย เวทนา จิต ธรรม เห็นใหม่ แยกแยะมัน สิ่งนี้แยกแยะมัน...ทำไมมันโง่งขนาดนี้ ทำไม? เพราะมีฐานที่ตั้งมันถึงเป็นเพศตรงข้าม ๒ ฝ่าย นี่ทำลายฐานที่ตั้ง ทำลายให้หมด ถ้าเป็นกาย กายเป็นอย่างนี้จริงไหม มันเป็นเรื่องที่เราเห็นกันอยู่ที่นี่ เราเห็นโดยภาพ เห็นโดยวิทยาศาสตร์ เห็นกันโดยสร้างภาพคอมพิวเตอร์กัน มันก็เลยคิดว่าคิดว่าเป็นสภาวะแบบนั้น ต้องเปลี่ยนเป็นอย่างนั้น นิमितจะเป็นอย่างนี้ มันก็ว่ากันไปปากเปียกปากแฉะ ปากเปียกปากแฉะนะ “จิต อากาของจิต” ปากเปียกปากแฉะคือจิตมันคิด คิดแล้วคิดเล่าๆ คิดโดยที่ไม่มีเจ้าของบัญชี ไม่มีสามัญสำนึก ไม่มีความเป็นจริงใจ

แต่ถ้าจิตมันสงบนะ มันเห็นการเปลี่ยนแปลง มันคิดด้วยปัญญานะ มันสยดสยอง มันถอนอุปาทาน ถอนสิ่งต่างๆ ที่ปักฝังที่ใจ มันถอนๆ พอมันถอนมันก็ปล่อย มันก็ว่าง มันก็เบา นี่โลกุตตรธรรมเป็นอย่างนี้ ธรรมะเป็นอย่างนี้ ธรรมะเป็นความจริงนะ มันรู้จริงเห็นจริง มันปล่อยจริง มันมีข้อเท็จจริง

“กิจจญาณ” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกปัจฉิมคติ ถ้าไม่มีกิจจญาณ สัจจญาณ ในธรรมจักรๆ เราจะไม่ปฏิเสธตนว่าเป็นพระพุทธเจ้านะ เราไม่ปฏิเสธตนว่าเป็นความจริงนะ เราไม่ปฏิเสธตน ไม่เป็นก็ว่าไม่เป็น บัดนี้เป็น เห็นใหม่ เป็นเพราะอะไร เพราะมีการกระทำอย่างไร เพราะมันมีกิจจญาณ มีกิจของใจ

จิตที่มันหลง ใจที่มันหลง มันอาการของใจ อาการที่มันทำนี่มันเป็นความหลง มันเป็นเรื่องของโลก แต่ถ้ามันเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมา อาการที่มันทำนี่มันเกิดจากสัมมาสมาธิ เพราะสัมมาสมาธิ ไม่มีตัวตน พอไม่มีตัวตน ปัญญาที่มันเกิดนี่มันเกิดจากมรรคญาณ เกิดจากจิตได้สำนึก จิตได้สำนึกมันเป็นความคิด ความเป็นไปจากข้างใน นี่โลกุตตรปัญญามันเป็นอย่างไร มันเกิดอย่างไร มันถึงทำลายกิเลสได้

โลกียปัญญานี้มันมีพื้นฐานทุกคนรู้ แล้วสื่อความหมายกันด้วยโลกียปัญญา “นี่ธรรมเป็นอย่างนั้นๆ” ปากเปือกปากแฉะนะ เรื่องโลกๆ นี่โลกออกแบบ ธรรมะโดยโลก ไม่มีผล เหมือนการศึกษาทางโลก เหมือนเราศึกษาทางวิชาการ นี่ศึกษาจบแล้วได้กระดาษมาคนละใบ แล้วไปประกอบสัมมาอาชีพะกันเอาเอง เห็นไหม นี่ก็เหมือนกัน ถ้าศึกษาทางโลกมันเป็นสภาวะแบบนั้น

แต่ถ้าเป็นศึกษาทางธรรม นี่โลกไม่มี โลกเข้าถึงธรรมไม่ได้ โลกจะเข้าถึงธรรมไม่ได้ โลกเป็นโลก ธรรมะเหนือโลก ถ้าธรรมะเหนือโลกมันต้องเป็นธรรม ถ้าเป็นธรรมนี้ ธรรมเกิดจากไหน? ธรรมเกิดจากตู้พระไตรปิฎกหรือ ธรรมเกิดจากวิชาการหรือ ธรรมเกิดมาจากไหน? ธรรมไม่มี ถ้าใจไม่เป็นธรรม ธรรมไม่มี เว้นไว้แต่จิตที่เป็นธรรมแล้ว เวลาออกมาถึงทางโลก เห็นสิ่งที่เป็นธรรม สิ่งที่เป็นธรรมเพราะใจมันเป็นธรรมก่อน ถ้าใจไม่เป็นธรรมนะ เพราะใจแสดงออกมาด้วยความโลก มันจะเป็นธรรมได้อย่างไร ในเมื่อใจเป็นโลกๆ ปฏิบัติโดยโลก นี่ความเป็นโลกมันจะแสดงธรรมออกมาได้อย่างไร

แม้แต่การแสดงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอาพระไตรปิฎกมาอ่าน มันก็ไม่ใช่เป็นธรรม ไม่ใช่ธรรม เพราะขณะที่ในพระไตรปิฎกนั้นก็เป็นกิจของธรรม มันเป็นวิธีการที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ แต่ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่างหากถึงเป็นพระอรหันต์ ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ เป็นสังจะความจริง สังจะความจริงอยู่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่วางธรรมวินัยไว้คือกิจของธรรมทั้งนั้น คือวิธีการเข้าไปชำระกิเลสทั้งนั้น แล้วเราไปวิเคราะห์หิววิจัยวิธีการกัน แล้วมันจะเข้าไปถึงธรรมได้อย่างไร มันถึงว่าขนาดอ่านธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไม่ใช่ธรรม ก็ไม่ใช่ธรรม

แต่ถ้าเป็นความจริง ถ้าใจเป็นธรรมมันเป็นธรรมออกมาจากหัวใจ เพราะมันเห็นการกระทำ เห็นกิจจรรยาที่มันถอน มันถอนออกมาจากใจใจ ถอนสักกายทิฏฐิออกมา ทิฏฐิความเห็น

ผิดนี้ให้มันเป็นสัมมาทิฐิโดยเนื้อหาสาระ โดยข้อเท็จจริงของใจ ไม่ใช่โดยปัญญา โดยความคิด
ใจ มันถอนออกหมดนะ ภายนี้ไม่ใช่เรา สิ่งต่างๆ นี้ไม่ใช่เรา ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕
ทุกข์ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ทุกข์ มันปล่อยหมดๆ

นี่มันเป็นจิตที่กายแยกออกจากกันโดยสังจะความจริงเลย มันถึงไม่มีตัวตน เห็นใหม่ ไม่มี
กาย ไม่มีเรา แล้วจิตไม่มีเรามันจะอยู่ได้อย่างไร? มันก็อยู่ได้โดยธรรมชาติของมันอย่างนี้แหละ แต่
มันถอนสังโยชน์ที่เครื่องร้อยรัด ระหว่างกายกับจิตที่มันคู่ว่าเป็นเราไง คู่ว่ากายนี้เป็นเรา คู่ว่า
สมบัตินี้เป็นเรา แล้วมันถอนออกหมด ถอนอุปาทาน ถอนทิฐิมานะ แต่สมบัติก็อยู่เหมือนเดิม
กายกับเราก็ก่อนเหมือนเดิม เหมือนเดิมเพราะอะไร เพราะมันเป็นธรรมชาติของมัน เป็นความจริง เพราะเรา
เกิดจริงๆ ใจ เราเกิดมาเป็นเราจริงๆ แต่เพราะกิเลสมันยึด เพราะสังโยชน์มันร้อยไว้ แล้วเราไป
ถอดถอนออกมาได้แล้วทำต่อไป ถ้าทำต่อไป ละเอียดเข้าไปเรื่อยๆ ละเอียดเข้าไปอีก นี่ปัญญามัน
ถึงมรรคหยาบ มรรคละเอียด สิ่งที่เป็นปัญญามันเป็นขั้นตอนเข้าไป เห็นใหม่ วิปัสสนาเข้าไป ลึกเข้า
ไปๆ เห็นสังจะความจริง

ถ้าพิจารณากาย เห็นใหม่ สรรพสิ่งล้วนมีการเกิดโดยธรรมชาติของเขา เวลาวิปัสสนากายนี้
กายแปรสภาพ สิ่งต่างๆ แปรสภาพ เห็นสังจะของกาย มันปล่อย ถ้าวิปัสสนาเข้าไป พิจารณา
กาย กายคืนสู่สภาพเดิมของเขา สภาพเดิมด้วยมรรคญาณนะ คืนสู่สภาพเดิมด้วยสังจะความจริง
ของใจนะ ไม่ใช่คืนสู่สภาพเดิมโดยการย่อยสลายโดยวิทยาศาสตร์หรอก

คนเราตาย คุณิ มันก็กลับคืนสู่ธรรมชาติ คุณิ สัตว์มันตายมันเนาเปื่อยไปมันก็ต้องกลับไปสู่
ดินเหมือนกัน แล้วสัตว์ที่มันตาย หัวใจมันไปไหน แต่ขณะที่เราวิปัสสนาอยู่ที่นี่ เราเห็นสังจะความ
จริง เห็นใหม่ มันเป็นโดยธรรมะโดยอริยสัง มันแปรสภาพต่อหน้า มันเป็นปัจจุบันธรรม จิตเห็น
ต่อหน้า เห็นความเป็นไปต่อหน้า ถอนสังโยชน์ต่อหน้า ทำกันซึ่งๆ หน้า ทำกันซึ่งๆ หัวใจ
ท่ามกลางหัวใจ มันปล่อยที่กลางหัวใจ นี่คืนสู่สภาพเดิมของเขา โลกนี้ราบเป็นหน้ากลองหมดเลย
นะ กามราคะปฏิบัติอะอ่อนลง

นี่ย้อนกลับเข้าไป ถ้าย้อนกลับเข้าไป ถ้าพิจารณากายไป นี่สิ่งนี้คือกาย นี่ตัวกามราคะ ตัว
สิ่งต่างๆ ตัวที่มันจะเป็นไปมันอยู่ที่ใจเราทั้งหมดเลย ถ้ามันไม่มีใจเรา ไม่มีใจเรา เราจะชอบ
ตรงข้ามได้อย่างไร แล้วชอบตรงข้ามนั้นเป็นเรื่องโลกๆ นะ แต่ถ้าเป็นธรรมนะ มันเป็นความพอใจ

มันเป็นกามฉันทะ ถ้ามันมีความพอใจ เราไม่พอใจ เราจะคิดได้ไหม เราไม่พอใจตัวเอง เราจะเอาอะไรเป็นฐานออกไปคิดเรื่องข้างนอก

นี่ความพอใจเป็นกามฉันทะ กามฉันทะมันคือตัวกามของจิต ตัวกามของจิตแล้วมันเข้าไปทำลายตัวมัน เข้าไปทำลายด้วยธรรมนะ ถ้าด้วยธรรมมันจะเป็นสัจจะความจริง ถ้าด้วยโลกนี้มันสร้างภาพ เวลาครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติไปติดอย่างนี้ มันจะสร้างภาพนะ สร้างภาพความละเอียดเลย นี่มารละเอียดมาก แล้วมันสร้างภาพในการประพฤติกปฏิบัติ ถ้าเป็น เห็นใหม่

แม้แต่ผ่านขั้นตอนจากเบื้องต้นขึ้นมา เวลาวิปัสสนาขึ้นไปเบื้องสูง มันยังมีเทคนิคเปลี่ยนแปลง เทคนิคพลิกแพลงนะ กิเลสนี้ กิเลสนี้ร้ายนัก ไม่ใช่ที่เราต่อสู้ขึ้นมาพื้นฐานขึ้นมาแล้วเราขึ้นไป กิเลสมันจะให้เราผ่านพ้นไปโดยอำนาจของมาร มันจะไม่ให้เราติดขัด เป็นไปไม่ได้เลย มันต่อต้าน มันทำลายทุกวิถีทาง เพราะถึงจะมีผ่านขั้นตอนขึ้นมา มันก็ยังอยู่ในอำนาจของมัน เพราะยังเกิดบนพรหม ยังมีเกิดเพราะมันมีแรงขับไสอยู่ มันยังมีอวิชชาอยู่

มรรค ๔ ผล ๔ วิปัสสนาเข้าไป ถึงจับตัวได้ มันจะละเอียดกว่า วิธีการต่อต้าน วิธีการหลอกล่อ วิธีการเปลี่ยนแปลง การทำให้เป็นเรื่องของโลก ไม่เป็นเรื่องของธรรม มันเลยติดขัด เลยติดอยู่อย่างนั้น สภาวะติดคือมันไปคิดโลกอันละเอียด โลกอันละเอียดคือจิตนี้มันละเอียดเข้าไป มันก็คิด มันก็ติดละเอียด

แต่ถ้าเป็นธรรมไล่ขึ้นไป มันจะเห็นสภาวะ เห็นตัวเรา ความเป็นไปอยู่ที่เราทั้งหมด กามราคะนี่มันอยู่ที่เรา เพราะมันมีความรู้สึก มันมีความต้องการ มันถึงออกไปเป็นเรื่องของโลก แล้วมันละเอียดขึ้นมา มันไล่ต้อนเข้ามาจนอยู่ความจានนของธรรม คืออริยสัจมันควบคุมใจเข้ามาแล้ว ชงมันไว้ ชงจิตไว้ในอริยสัจ เพราะมันเกิดอริยสัจ เกิดมรรคญาณ ชงจิตไว้แล้วทำลายมัน นี่ปลาในลุ่มน้ำ จิตอยู่ในร่างกายนี้ไง นี่จิตมันอยู่ในร่างกายนี้

แต่เวลาปฏิบัตินี้จิตมันอยู่ที่อริยสัจ อริยสัจมันควบคุมแล้วเข้ามาทำลายกัน บ่อยครั้งเข้าๆ จนมีความชำนาญ เข้าไปถึงตัวมัน ทำลายตัวมันเองครั้น! ทำลายตัวจิต สิ่งที่เป็นอาการของจิตนี้ ทำลายหมดเลย สิ่งที่มีความคิดกับพลังงานมันทำลายหมดแล้ว เหลือแต่พลังงานล้วนๆ

พลังงานล้วนๆ นี่ปฏิจสมุปบาท “จิตเดิมนี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส” นี่อวิชชาปัญญา สงฺขารา สงฺขาราปัญญา วิญญฺณํ ปัจจยาการของใจ ไม่ใช่กอง ไม่ใช่ขั้น ไม่ใช่

สิ่งความคิดหยาบๆ มันเป็นปัจจัยการคือมันเป็นอันเดียวกัน เกิดดับพร้อมกัน แต่ด้วยพุทธรวิสัย ถึงบอกเป็นปัจจัยการๆ สิ่งนี้มีถึงมีสิ่งนี้ สิ่งนี้มีความคิดถึงมีสิ่งนี้ มันหมุนไปพร้อมกันๆ หมดเลย นี้ถ้าจิตมันย้อนกลับเข้าไป มันเข้าไป ทำลายโดยธรรมนะ

ถ้าทำลายโดยกิเลส เพราะมีครูบาอาจารย์วางธรรมไว้ แล้วเราก็ศึกษาธรรมมา แล้วเราก็ก็อปปีมา เราพยายามทำให้เหมือนๆ นี้ปฏิบัติโดยโลก โลกทั้งนั้น ปฏิบัติโดยโลก โลกออกแบบ มันเป็นเรื่องที่โลกออกแบบเพราะจิตมันเป็นอวิชชา จิตมันเป็นโลกมันถึงออกแบบให้เป็นเรื่องของโลกๆ เรื่องของโลก เรื่องการจดจำมา เรื่องของโลก เรื่องของสัญญา เรื่องของโลกคือเรื่องการเลียนแบบ เรื่องของโลกเป็นการเลียนแบบ

เรื่องของธรรมมันเป็นเรื่องของสัจจะความจริง มันจะเลียนแบบกันไม่ได้ นี่อริยสังข์ของใครของมัน จิตของใครของมัน จริตนิสัยของใครของมัน หิว อิ่ม ทุกข์ สุข ร้อน ต่างๆ จิตดวงเดียวของมัน สุขละเอียด ทุกข์ละเอียด มันก็เป็นของจิตดวงนั้น แต่ละดวงๆ มันก็มีอาการต่างๆ กันไป สิ่งต่างๆ กันไปวิปัสสนาเข้าไป มันก็เป็นการกระทำของจิตดวงนั้น ถ้าจิตดวงนั้นเข้าไปถึงการทำลาย ถึงการทำลาย นี่การทำลายของธรรมที่ละเอียดคนนะ มันก็เข้าไปทำลายถึงพื้นฐานของใจ พื้นฐานของตัวอวิชชาเลย

ถ้าได้คว่ำยอดพลิกแล้ว เห็นไหม นี่มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ จิตนี้พ้นออกไปจากทุกข์ นี่ธรรมะออกแบบนะ มันมีอยู่อริยสังข์เดียว มีอยู่อันเดียว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ก็มาตรัสรู้ธรรมอันนี้ แล้วก็วางธรรมวินัยไว้ให้เราก้าวเดิน แล้วเราก็ดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนานี้ธรรมะ ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตัวนี้คือตัวศาสนา ตัวศาสนาคือตัวศาสนธรรม ไม่ใช่วัตถุ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่สิ่งใดๆ ในโลกนี้ ไม่มี ในศาสนาในโลกนี้ ไม่มี ศาสนามีแต่อริยสังข์ สิ่งที่เป็นสัจจะความจริงในหัวใจของสังฆะ ในหัวใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ นั่นเป็นตัวศาสนาแท้

คูสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ธรรมในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นเป็นธรรมแท้ สิ่งนี้ออกมานี้ สิ่งที่ว่าไว้ นี่ธรรมวินัย ให้หรือสัตว์ขนสัตว์ ในเมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีพระชนม์ชีพอยู่ นั่นหรือสัตว์ขนสัตว์ด้วยหน้าที่ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว วางธรรมและวินัยไว้อีก ๕,๐๐๐ ปี แล้วพยากรณ์ไว้ในพระไตรปิฎกว่าถึงพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง นี่ศาสนา ล่วงหน้าที่เราจะมาประพฤติปฏิบัติกัน ศาสนาก็เป็นแค่พิธีกรรม ศาสนาก็เป็นเรื่องโลก เพราะมันไม่มีหัวใจดวงใดเข้าถึงธรรม ถ้าไม่มีหัวใจดวงใดเข้าถึงธรรม ศีลศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ศึกษาความรู้แต่ไม่เข้าถึงตัวธรรม การแสดงออกถึงไม่เป็นธรรม

แต่ขณะที่ครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จนใจเป็นธรรม ใจเป็นธรรมขึ้นมา ใจเป็นธรรม อยู่ที่ไหนก็มีความสุข อยู่โคนไม้ก็มีความสุข อยู่ที่ไหนก็เป็นธรรม เพราะใจมันเป็นธรรม ใจของครูบาอาจารย์ท่านเป็นธรรม อยู่ที่ไหนก็เป็นธรรม

แต่เรานี้ เราประพฤติปฏิบัติกันจะต้องมีศาสนวัตถุ ศาสนวัตถุที่อำนวยความสะดวก ศาสนวัตถุนี้มันเป็นศาสนวัตถุนะ จึงจกมันก็อยู่ในศาสนวัตถุนี้ จังจก ตึกแก นก กา มันอาศัยทั้งนั้น เราเป็นมนุษย์คนหนึ่ง เราปรารถนาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราถึงต้องเข้าถึงสัจจะความจริงในเรื่องของธรรม วัตถุเป็นเครื่องอาศัย นกมีรังมีรัง แล้วเราไปสร้างโบสถ์สร้างวิหารกัน ให้นก ตึกแก มันขี้ มันรด แล้วไปทำความสะอาดกัน เห็นไหม มันเป็นภาระหน้าที่ มันทำให้เราต้องไปบำรุงรักษา

ถ้าเราอยู่ที่ไหนสะดวกสบายของเรา แล้วเราประพฤติปฏิบัติ เราเอาใจของเรา เอาศาสนาธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ซึ่งๆ หน้าเราเลย

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เคยต้องการสิ่งใดๆ จากพวกเรา ต้องการให้เราประพฤติปฏิบัติให้เราเข้าถึงธรรม แล้วเราจะเป็นธรรมของเรา ด้วยการประพฤติปฏิบัติธรรม เห็นไหม ให้ธรรมเป็นธรรมออกแบบ ธรรมออกแบบเราปฏิบัติโดยสัจจะความจริง มีอันเดียว ถ้าโลกออกแบบ เราทำตามโลก เราจะโดนโลกหลอกลวง แล้วเราจะจมอยู่กับโลก แล้วเราจะไม่ได้สิ่งใดๆ ไปในชีวิตของเราเลย เพราะด้วยความคิดแบบโลก เอวัง